

Zoomi - sujuvien siirtymien kansallinen koordinointi (S20306)

VÄLIRAPORTTI 2016

Sujuvat siirtymät -kokonaisuudessa syntyvistä hyvistä käytännöistä

Sisällysluettelo

Johdanto	2
A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen	3
Ohjaus, tuki, perehdyttäminen	3
Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistaminen	4
Polut ja väylät yhteistyössä	6
Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö	7
Joustavat prosessit ja jatkuva sisäänotto.....	7
B. Henkilökohtaistaminen	8
Henkilöstön osaamisen kehittäminen: ohjeet ja työkalut	8
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	9
Henkilökohtaistamista tukevat järjestelmät, prosessit ja rakenteet.....	10
Ohjaaminen	11
C. Yksilöllisyyden toteutuminen.....	12
Joustavuus ja yksilöllisyys	12
Työvaltaisuus.....	14
Oppimisympäristöjen kehittäminen	15
Asteittaiset siirtymät	16
Ohjaus ja tuki.....	17
D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät	18
Tekniset työkalut.....	18
Prosessit ja vastuut	19
Varhainen puuttuminen	20
Vaihtoehtoiset polut.....	22
E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen.....	24
Jatko-opintoihin siirtyminen.....	24
Työelämään siirtyminen	25
Ohjaus, kontaktointi ja tuki	26
Tekniset työvälineet.....	27
Yhteistyö	28
LIITE: Hankekuvaukset teemoittain.....	30
A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen	30
B. Henkilökohtaistaminen	31
C. Yksilöllisyyden toteutuminen	32
D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät	33
E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen	35
LIITE: Hankelistaus	37

Johdanto

Tähän väliraporttiin on koottu hyviä käytäntöjä, joita on syntynyt ja on syntymässä ESR-rakennerahastokauden Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Osuvaa osaamista -toimenpidekokonaisuuden sujuvat siirtymät -osion valtakunnallisissa hankkeissa sekä Zoomi-hankkeen koordinoimassa sujuvat siirtymät -verkoston alueellisissa hankkeissa.

Raportin tarkoituksena on kuvata, millaisiin sisältöihin ja teemoihin hyviä käytäntöjä ja malleja koordinoitavissa hankkeissa on syntymässä ja vahvistaa siten verkostoitumista sekä lisätä hankkeiden välistä yhteistyötä.

Hyvät käytännöt on jaoteltu Zoomi-hankkeessa käytettävien viiden pääteeman alle:

- A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen
- B. Henkilökohtaistaminen
- C. Yksilöllisyyden toteutuminen
- D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät
- E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Pääteemat jakavat käytännöt nivelvaihesiirtymien, henkilökohtaistamisen ja yksilöllisiin polkuihin tarjottavan tuen mukaan. Kunkin pääteeman alla hyvät käytännöt on selkeyttämisen tueksi jaoteltu vielä osateemojen alle. Lisäksi raportin loppuun on koottu koordinoitavat hankkeet teemoittain hankekokonaisuuden hahmottamiseksi.

Sujuvat siirtymät -verkostossa on tällä hetkellä 52 hanketta. Tätä raporttia varten tavoitettiin 39 hanketta, joista kerättiin tietoa. Hyviä käytäntöjä koottiin raporttiin 138 kappaletta. Yllä mainitun teemoittelun mukaisesti A-osioon käytäntöjä on dokumentoitu 33 kappaletta, B-osioon 27 kappaletta, C-osioon 38 kappaletta, D-osioon 38 kappaletta ja E-osioon 37 kappaletta.

Väliraportti sisältää jo levittämisvaiheessa olevia käytäntöjä, joihin on lisätty linkki Arjen arkin menetelmäpankkiin lisätietoihin tutustumista varten. Lisäksi raporttiin on koottu ennakoivasti käytäntöjä, joita Sujuvat siirtymät -kokonaisuuden aikana on syntymässä. Nämä käytännöt ovat varhaisessa kehittämisvaiheessa. Mallit, jotka on jo kuvattu, on linkitetty menetelmäpankin tarkempaan kuvaukseen. Hyvän käytännön tai toimintamallin otsikon perässä on myös hankkeen nimi sulkeissa, mikä helpottaa yhteydenottoa, mikäli kuvattu malli herättää tarvetta olla yhteydessä kyseiseen hankkeeseen.

Tämä raportti toimii elävänä asiakirjana, joka täydentyy Zoomi-hankkeen aikana ja muodostaa osan hankkeen loppuraportista. Päivitetty väliraportti julkaistaan vuosittain. Tästä syystä raportin sisältö tulee Zoomi-hankkeen aikana muuttumaan ja päivittymään hankkeiden elinkaarien mukaisesti.

Jo mallinnettuja hyviä käytäntöjä löydät myös Arjen arkki -sivuston menetelmäpankista avainsanalla ”sujuvat siirtymät”. www.arjenarkki.fi/menetelmapankki

Työniloa ja innostusta raportin sisältöön tutustumisessa ja rohkeutta verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

Susanna Ågren
menetelmäkehittäjä
SAKU ry

Ville Virtanen
verkostokoordinaattori
SAKU ry

A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen

Ohjaus, tuki, perehdyttäminen

Koordinoitavissa hankkeissa on syntymässä useita eri käytäntöjä ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen, opintoihin perehdyttämiseen ja valinnan tukemiseen peruskoulussa.

Markkinointimateriaalia koulutusvalinnan tueksi työstetään VetoVoimaa teknologia-aloille ja PURE STEEL -hankkeissa. Kone-metallialan ja teknologia-alan kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta pyritään lisäämään yritysvierailuilla, teemapäivillä, digimateriaaleilla (sos. media, markkinointivideot), uratarinoilla ja yhteisillä tempauksilla ja tapahtumilla.

Lisäksi valintavaiheeseen ja siirtymävaiheeseen luodaan tueksi alavalintaa ja siirtymisiä hahmottavaa tukimateriaalia, kuten käsikirja siirtymää sujuvoittavista ratkaisumalleista, digimateriaalia koulutusvalinnoista maahanmuuttajille sekä työkaluja ja tehtäviä omien unelmien ja tavoitteiden pohtimisen tueksi.

Peruskoulun jälkeisen siirtymän tueksi kehitetään myös ohjausta ja ohjauspalveluita. Tervareitti-hankkeessa kehitetään osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen. Nuorisotakuusta toimeen -hankkeessa on syntymässä nivelvaiheopomalli, jossa toisen asteen opinto-ohjaaja toimii peruskoulun opinto-ohjaajan lisäresurssina peruskoulussa ja auttaa valitut opiskelijat yli nivelvaiheen. Nivelvaiheopo, eli nopeo toimii tukena, jos jostain syystä jää ilman koulutuspaikkaa tai auttaa kiinnittymään uusiin opintoihin. Sisu-hankkeessa kehitetään monenlaista ohjaustukea toiselle asteelle siirtymiseen. Esimerkiksi oppikorttikeskus on paikka, jossa saa matalankynnyksen ohjausta alavalintoihin ja siirtymiin liittyen. Sisu-hankkeen ohjaajat taas tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Aloittavien opiskelijoiden tueksi on kehitetty aloituspäivien ja orientaatiojaksojen ohjelmaa.

- **Nuorilta nuorille suunnattu markkinointimateriaali** (VetoVoimaa teknologia-aloille)
Markkinointimateriaali teknologia-aloista Varsinais-Suomessa sekä valtakunnalliset kampanjat ja sosiaalisen median hyödyntäminen. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän vanhempiensa tietoisuus teknologiateollisuuden alasta lisääntyy
- **[Teknologiateollisuusalan vetovoimaisuuden lisääminen](#)** (PURE STEEL)
Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat ”likaiset ja raskaat”. Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.
- **[Kone-metallialan uratarinat](#)** (PURE STEEL)
PURE STEEL -hankkeessa luotiin kone- ja metallialaan kohdistuvia ennakkoluuloja rikkovia uratarinoita, joissa alaa opiskelleet ja työllistyneet nuoret kuvaavat omia polkujaan työelämään.
- **[Metallialan markkinointivideot](#)** (PURE STEEL)
PURE STEEL-hanke työsti yhdessä alueen kone- ja metallialan yritysten kanssa metallialan imagovideon, jonka tarkoitus on tuoda esille metallialan nykypäiväistä kuvaa ja rikkoa ennakkoluuloja. Lisäksi hanke toteutti esittelyvideon Pohjois-Karjalan ammattiopiston ja Pohjois-Karjalan aikuisopiston kone- ja metallialasta.
- **Käsikirja** (Opintie sujuvaksi)
Ratkaisumalleja siirtymää sujuvoittamaan, uusia ratkaisumalleja siirtymävaiheessa oleville nuorille ja heidän kanssa työskenteleville henkilöille.
- **Maahanmuuttajia tavoittava digimateriaali** (Opin portaililla Satakunnassa)
Kohderyhmän tavoittava materiaali, jonka avulla kerrotaan suomalaisista koulutusmahdollisuuksista.
- **[Työkaluja ja tehtäviä oman unelmatulevaisuuden rakentamiseen](#)** (NAKS)
Kirja kirjoitettiin avuksi oman reitin suunnitteluun. Siitä löytyy työkaluja tulevaisuuden rakentamiseen: Tarkastellaan, missä nuori on tällä hetkellä ja mitä tarvitaan, jotta hän pääsee tavoitteisiinsa. Lisäksi se

sisältää tarinoita ja videoita muista unelmoijista ja osajista sekä hauskoja tehtäviä, jotka auttavat tulevaisuuden rakentamisessa.

- **Tarinavidet** (NAKS)

Videot on tarkoitettu erityisesti opetus ja valmennuskäyttöön. Hankkeen valmennuksissa videot toimivat alustuksina ja ajatusten herättäjinä.

- **Osallistavaa ohjausta vertaisryhmässä** (Tervareitti)

Tervareitti-hankkeessa kehitetään osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen. Ohjauksen tavoitteena on oppilaiden lisääntynyt itsetuntemus ja osallisuuden kokemus vertaisryhmässä.

- **NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli** (Nuorisotakuusta toimeen)

Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.

- **Hakeutumisvaiheen palvelumalli toisen asteen ammatilliseen koulutukseen** (Sisu)

WinNovassa on kehitetty hakeutumisvaiheen palvelumalli vuosina 2015 ja 2016. Toimintamalli on käytössä ja edesauttaa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneita nuoria ja aikuisia hakeutumaan soveltuviin opintoihin WinNovaan. Palvelumallin kuvauksessa on täsmennetty eri toimijoiden roolit hakeutumisvaiheen toiminnoissa.

- **Oppikorjaamolta matalan kynnyksen ohjausta nuorille ja aikuisille** (SiSu)

Oppikorjaamolle tullaan kysymään maakunnan koulutustarjonnasta, pohtimaan alavalintaa tai tekemään hakuja koulutuksiin. Oppikorjaamalla tehdään sujuvaa yhteistyötä aikuiskoulutuksen ja nuorten koulutuksen välillä. Asiakkaan kanssa voidaan heti aloitusvaiheessa pohtia hänelle sopiva koulutusmuoto.

- **Sujuva siirtymä opintoihin Sedu** (SiSu)

Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Siirtymäohjausta tarvitaan hakuajaksi, alan vaihdon, koulutusmuodon vaihdon tai yksilöllisen opintojen etenemisen mahdollistajana. Siirtymäohjauksessa tehdään aina moniammatillista yhteistyötä.

- **Aloittavien opiskelijoiden ohjaus** (SiSu)

Aloittavien opiskelijoiden ohjaus aloituspäivinä Koulutuskeskus Sedussa järjestettiin kahdessa opetuspisteessä tehostetusti elokuussa 2016. Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tavoittelivat poissaolevia opiskelijoita ja tarvittaessa heidän huoltajiaan soitoin, teksti-, WA ja FB-viestein.

- **Sedu Ähtäri kolmen alan yhteinen orientaatiojakso aloittaville opiskelijoille** (SiSu)

Sosiaali- ja terveys-, koti- ja puhdistuspalvelu- sekä hotelli-, ravintola- ja catering alojen yhteisessä orientaatiojaksossa oli tavoitteena tehdä HOPS keskustelut, lähtötasotestit ja ryhmään kiinnittyminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mahdolliset siirtymät alalta toiselle jo orientaatiojakson aikana otettiin huomioon.

- **Visuaalinen HOPS** (Poluttamo)

Monialustainen nettityökalu, jolla opiskelijat itse sekä yhdessä ohjaajan kanssa hahmottavat helposti opiskelijan etenemisen henkilökohtaisella opintopolullaan.

Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistaminen

Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamiseen on poimittu hyviä käytäntöjä, joissa tarjotaan opiskelijalle henkilökohtaista ohjausta alavalintaan ja opintoihin kiinnittymiseen. Osittain nämä ovat päällekkäisiä ohjauksen, tuen ja perehdyttämisen kanssa, mutta tarjoavat henkilökohtaisempaa tukea ja ohjausta sekä auttavat nuorta sanoittamaan osaamistaan hakeutumisvaiheessa.

Maahanmuuttajien siirtymien ja koulutukseen hakeutumisen tueksi kehitetään käytäntöjä mm. Opin portilla Satakunnassa ja Pohjois-Pohjanmaalla hankkeissa sekä See Me -hankkeessa. Näissä luodaan mm. digimateriaalia koulutusmahdollisuuksista opastamiseen sekä koulutetaan ja opastetaan dokumentoimaan omaa osaamista sähköisten kanavien, ePortfolioiden tai video CV:n avulla. Näistä syntyvät käytännöt sopivat ja ovat varmasti hyödynnettävissä myös muille kuin maahanmuuttajille. Lisäksi Romanian sujuviin siirtymiseen ollaan luomassa käytäntöjä, kuten Tsetanes Naal ja Opin portilla Pohjois-Pohjanmaalla -hankkeissa. Näissä pyritään mm. vahvistamaan romanien opiskeluvaihtoehtoja.

Valintavaiheessa nuoria voi auttaa esim. peruskoulussa tunnistamaan omaa osaamista hyödyntämällä NAKS-hankkeen Minäpäivää, jossa pohditaan omia unelmia, osaamista ja toimintaa. Saman hankkeen Makers-valmennuksessa toiminta tähtäsi ensisijaisesti osallistujien osaamisen, omatoimisuuden ja osallisuuden kehittämiseen. Siirtymävaiheeseen saa ohjastukea esimerkiksi jo ohjauksen kohdalla esitetystä nivelvaiheopinto-ohjaajasta. Nopon kaltainen toimija on myös Sisu-ohjaajat, jotka tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana.

Siirtymävaiheen henkilökohtaistamiseen kehitetään myös avoimen koulutustarjottimen ja ammattiopiston malleja, näitä syntyy mm. AAVA- ja Taitava -hankkeissa. Oma Reitti -hankkeen avoin ammattiopisto malli on esimerkiksi tarkoitettu opiskelijoille, jotka kokevat tehneensä väärän alavalinnan tai eivät tiedä mihin hakisivat. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Oma Reitti -hankkeen kaltaista tukea keskeyttämistilanteeseen saa myös Sisu-ryhmästä, joka on suunnattu Valma-opiskelijoille, jotka ovat keskeyttämisaikana.

Aloitustuvaiheen tukemiseksi kehitetään Tervareitti-hankkeessa verkkopohjaista toimintakykyarviota nuoren toimintakyvyn kuvaamiseen. NISU-hankkeessa on työn alla henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli, jossa henkilökohtaistamisen tueksi on luotu sähköinen ohjeistus ja lomake Wilma-opiskelijahallintajärjestelmään. Tällä varmistetaan, että prosessi on yhteneväinen ja samalla mahdollistetaan tiedon sujuvampi siirtyminen peruskoulusta toiselle asteelle. Sisu-hankkeessa taas on kehitetty hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli Valma-koulutukseen hakeutumiseen.

- **Sujuvien siirtymien tukeminen** (Tšetanes naal – koulutuspoluilla)
Siirtymät koulustasteiden välillä ovat sujuvia ja romaninruorten osallistuminen koulutukseen on vahvistunut.
- **Maahanmuuttajia tavoittava digimateriaali** (Opin portilla Satakunnassa)
Kohderyhmän tavoittava materiaali, jonka avulla kerrotaan suomalaisista koulutusmahdollisuuksista.
- **ePortfolio ja video CV** (See Me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)
Hankkeen avulla nuoret ovat tiedostaneet omaa osaamistaan, tehneet sitä näkyväksi ja dokumentoineet sitä, mm. ePortfolion ja CV:n avulla.
- **Malli, joka lisää aikuisten romanien opiskeluvalmiuksia** (Tšetanes naal – koulutuspoluilla)
Mallit, joiden avulla aikuisten romanien opiskeluvalmiudet ja osallistuminen koulutukseen ovat lisääntyneet.
- **Minäpäivä-oman osaamisen tunnistamisen leiri** (NAKS)
Oman osaamisen tunnistamisen leirit tarjosivat nuorille mahdollisuuden pysähtyä pohtimaan omia unelmia, osaamista ja toimintaa. Sisällöt vaihtelivat vahvasta työelämä ja yrittäjyys-painotuksesta oman mindsetin kehittämiseen.
- **Makers-valmennus** (NAKS)
Valmennuksen toiminta tähtäsi ensisijaisesti osallistujien osaamisen, omatoimisuuden ja osallisuuden kehittämiseen. Valmennuksen toiminnan tuloksena syntyi uutta osaamista, yrittäjyysasennetta sekä innovaatioita, jotka aktivoivat yhä useampia nuoria luomaan itse omia projekteja.
- **NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli** (Nuorisotakuusta toimeen)
Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.
- **Hakeutumisvaiheen palvelumalli toisen asteen ammatilliseen koulutukseen** (Sisu)
WinNovassa on kehitetty hakeutumisvaiheen palvelumalli vuosina 2015 ja 2016. Toimintamalli on käytössä ja edesauttaa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneita nuoria ja aikuisia hakeutumaan soveltuviin opintoihin WinNovaan. Palvelumallin kuvauksessa on täsmennetty eri toimijoiden roolit hakeutumisvaiheen toiminnoissa.
- **Sujuva siirtymä opintoihin Sedu** (Sisu)

Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Siirtymäohjausta tarvitaan hakuajana, alan vaihdon, koulutusmuodon vaihdon tai yksilöllisen opintojen etenemisen mahdollistajana. Siirtymäohjauksessa tehdään aina moniammatillista yhteistyötä.

- **Avoimen koulutustarjottimen ja -tarjonnan ohjausmalli** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)

Avointen verkko-opintojen koulutustarjotinmalli, koulutukset kokoavan verkkosivun julkaiseminen ja koulutuksia tarjoavien koulutuksen järjestäjien yhteistyösopimusmalli.

- **Avoin ammattiopisto** (Oma reitti)

Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.

- **Verkko-pohjainen toimintakykyarvio** (Tervareitti)

Työkalu toimintakyvyn kuvaamiseen

- **Henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli/sähköinen opas** (NISU)

Tuloksena syntyi henkilökohtaistamisen malli, joka löytyy konkreettisenä sähköisenä oppaana. Opas on selkeä eikä mallin tueksi luotu uutta järjestelmää, vaan koko malli toimii Wilma-järjestelmässä. Kun opiskelija on ottanut opiskelupaikan vastaan (malli synkronoi opintopolun kanssa), lähetetään Wilmaan tunnukset ja opiskelija täyttää henkilökohtaistamisprosessin lomakkeen Wilmassa huoltajan kanssa. Kun huoltajalta on lupa, peruskoulusta voidaan siirtää suoraan lomakkeelle tiedot. Kun huoltajat ovat mukana kirjoittamassa, lukujärjestyksen tekijät ja opot näkevät heti, kuka tarvitsee esimerkiksi erityistä tukea (tarvitsetko tukea esim. englannissa). Kun opiskelijat aloittaa opinnot, oppilaitoksella on mallin avulla jo tarvittavat tiedot.

- **Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli** (Sisu)

Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.

- **Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.

Polut ja väylät yhteistyössä

Peruskoulusta toiselle asteelle siirtymän osalta ja toiselle asteelle hakeutumisen osalta yhteistyötä on kehitetty mm. teknologia-alojen vetovoimaisuutta lisäävissä hankkeissa alojen yritysten kanssa. Yritykset ovat olleet mukana kummiyritystoiminnassa, yritysvierailujen osalta, kertomassa toiminnastaan eri tapahtumissa sekä erilaisissa teemapäivissä ja markkinointikampanjoissa.

Siirtymiin liittyvää yhteistyötä kehitetään myös kodin ja koulun välillä, esimerkiksi Tervareitti-hankkeessa. Lisäksi tähän siirtymään liittyvää yhteistyötä kehitetään erityisesti avoimia ammattiopistoja ja koulutustarjottimia työstävissä hankkeissa, kuten Taitava- ja Aava-hankkeissa. Näissä yhteistyötä kehitetään eri koulutuksen järjestäjien kesken samoin kuin myös koulutuksen järjestäjän sisällä eri oppilaitosten ja alojen kesken. Taitava-hankkeessa on esimerkiksi työn alla verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet eri koulutuksen järjestäjien kesken, jotka helpottavat poluttamaan nuorten reittejä läpi opiskelun.

- **Yhteistyön lisääminen kodin ja koulun välillä** (Tervareitti)
- **KOMEa tulevaisuus -kampanja** (VetoVoimaa teknologia-aloille Varsinais-Suomessa)

Kone- ja metallialan markkinointikampanja nuorille. Syntyy mm. videoita ja muuta markkinointiaineistoa. Toteutuu sosiaalisessa mediassa, Facebook ja Instagram. Tavoitteena on saada kone- ja metallialalle uusia opiskelijoita ensi syksynä. KOMEa tulevaisuus -kampanjan suunnittelussa ovat olleet nuoret vahvasti mukana. Lisäksi kampanjan toteuttamisessa ovat mukana yritykset.

- **Teknologioteollisuuden vetovoimaisuuden lisääminen** (PURE STEEL)

Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat "likaiset ja raskaat". Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille

järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.

- **Kummiyritystoiminta** (PURE STEEL)

PURE STEEL -hankkeessa kehitettiin kummiyritystoimintaa kone-metallialan yritysten kanssa. Hankkeen yhteistyöyrityksistä hankittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoille kummiyritykset (mm. abloy, tesla jne.)

- **Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet** (Taitava-Tulevaisuuden osaajat)

Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet pystyvä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyvä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi.

- **Avoimen koulutustarjottimen ja -tarjonnan ohjausmalli** (AAVA - Avoin väylä ammatiin)

Avointen verkko-opintojen koulutustarjotinmalli, koulutukset kokoavan verkkosivun julkaiseminen ja koulutuksia tarjoavien koulutuksen järjestäjien yhteistyösopimusmalli.

Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyötä tässä nivelvaiheessa kehitetään myös tietenkin peruskoulujen kanssa. Hakeutumistilanteeseen liittyvää peruskouluyhteistyötä kehitetään muun muassa Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa. Lisäksi jo aiemmin mainittu nivelvaiheopinto-ohjaajan malli (Nopo) perustuu toisen asteen opinto-ohjaajan ja peruskoulun opinto-ohjaajan yhteistyöhön.

Yhteistyötä on kehitetty myös tiedonsiirron näkökulmasta. Nojat-hankkeessa on työn alla sujuva tiedonsiirtomalli perusasteelta toiselle asteelle. Tiedonsiirtoon ollaan kehittämässä ratkaisua myös Nisu-hankkeessa, jossa kehitetään henkilökohtaistamisprosessin tueksi sähköistä lomaketta Wilma-järjestelmään, johon voisi olla mahdollisuus huoltajan luvalla siirtää tietoja suoraan peruskoulusta. Tämä nopeuttaa ja helpottaa ryhmäohjaajan työtä ammatillisten opintojen aloitusvaiheessa.

- **Peruskouluyhteistyön vahvistaminen hakeutumistilanteessa** (Yksilöllisyyttä opintopoluille)
Peruskouluyhteistyötä on uudistettu ja syvennetty haun osuvuuden ja opiskeluun sitoutumisen parantamiseksi
- **NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli** (Nuorisotakuusta toimeen)
Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.
- **Sujuva tiedonsiirtomalli perusasteelta toiselle asteelle** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)
- **Henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli/sähköinen opas** (NISU)
Sähköinen opas ja lomake henkilökohtaistamisprosessin tueksi, joka löytyy Wilma-järjestelmästä. Työn alla kehittää peruskouluyhteistyötä niin, että olennainen tieto peruskoulusta siirtyisi huoltajien hyväksynnän myötä suoraan Wilma-lomakkeelle. Kun opiskelijat aloittaa opinnot, oppilaitoksella olisi mallin avulla jo tarvittavat tiedot.

Joustavat prosessit ja jatkuva sisäänotto

Joustavia prosesseja ja jatkuvaa sisäänottoa kehitetään erityisesti esimerkiksi hankkeissa, joissa luodaan avoimen ammattiopiston tai avoimen koulutustarjottimen mallia. Näitä syntyy erityisesti Taitava- ja Aava-hankkeissa. Lisäksi myös Sisu-hankkeessa kehitetään joustavia sujuvien siirtymien malleja valma-opiskelijoille ja keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille, joten näiden mallien voi osaltaan laskea tukevan myös jatkuvaa sisäänottoa. Tätä tuetaan myös erilaisten ohjausmallien avulla, joita hankkeessa on kehitteillä.

Joustavia prosesseja ja jatkuvaa sisäänottoa on myös kehitetty erityisryhmien osalta. Esimerkiksi Tsetanes Naal -hankkeessa pyritään sujuvoittamaan ja helpottamaan romanien opiskelupolkuja ja koulutukseen hakeutumista.

- **Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet** (Taitava-Tulevaisuuden osaajat)
Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet pystyvä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyvä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi.
- **Avoimen koulutustarjottimen ja -tarjonnan ohjausmalli** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avointen verkko-opintojen koulutustarjotinmalli, koulutukset kokoavan verkkosivun julkaiseminen ja koulutuksia tarjoavien koulutuksen järjestäjien yhteistyösopimusmalli.
- **[Avoin ammattiopisto](#)** (Oma reitti)
Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.
- **[Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli](#)** (Sisu)
Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.
- **Sujuvien siirtymien tukeminen** (Tsetanes naal – koulutuspoluilla)
Siirtymät koulutusasteiden välillä ovat sujuvia ja romaninuorten osallistuminen koulutukseen on vahvistunut.
- **Malli, joka lisää aikuisten romanien opiskeluvalmiuksia** (Tsetanes naal – koulutuspoluilla)
Mallit, joiden avulla aikuisten romanien opiskeluvalmiudet ja osallistuminen koulutukseen ovat lisääntyneet.

B. Henkilökohtaistaminen

Henkilöstön osaamisen kehittäminen: ohjeet ja työkalut

Henkilökohtaistamiseen on henkilöstön ohjaamisen kehittämiseksi kehitteillä erilaisia ohjeistuksia ja työkaluja. Lisäksi muutamassa hankkeessa on pyrkimyksenä luoda aivan uudenlaisia opettajuuden malleja kohti ohjaavaa opettajuutta. Lisäksi opettajien ja ohjaajien avuksi on kuvattu erilaisia ohjauksen polkuja ja avattu ohjauksen sisältöjä.

Henkilöstön osaamisen tueksi ollaan työstämässä mm. verkkokursseja monikulttuurisista ohjausvalmiuksista, työkaluja toimintakulttuurien muuttamiseen, sähköisiä työvälineitä opintojen seuraamiseen, valmennuskoulutuksen opinto-ohjaajille ja ryhmänohjaajille esimerkiksi uraohjauksesta, moninaisuudesta tai korkeakouluopintoihin siirtymisestä. Lisäksi henkilöstön osaamista opintopolkujen ohjaamiseen ja ymmärtämiseen ollaan lisäämässä esimerkiksi Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa. Ohjauspolkuja pyritään myös kirjoittamaan auki ja näkyviin työkaluksi ohjaajille ja opettajille.

Yksi iso teema, johon on syntymässä erilaisia malleja, on uuden opettajuuden tukeminen. Opettajuudesta ohjaajuuteen -teemaisia käytäntöjä on syntynyt tai syntymässä ainakin Amisyrytyksessä oppiminen, Taitava ja Carry on -hankkeissa. Esimerkiksi Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeessa opettajat toimivat ohjaustiimeinä, jotka vastaavat kollektiivisesti opiskelijaryhmien opiskelun ohjaamisesta osaamisperusteisuuden mukaisesti.

- **Koulutus ja koulutusmateriaali** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Materiaali ja koulutus, joka parantaa maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoita opettavien ja ohjaavien kulttuurisia ja ohjausvalmiuksia. Tuloksena on myös koulutusmateriaaleista koottu verkkokurssi.
- **Tietosuoja-asetus tulee! Suositukset oppilaitoksille** (Poluttamo)

Kooste suosituksista ja käytännön toimenpiteistä, joita oppilaitosten Suomessa tulisi ottaa huomioon ennen uuden tietosuoja-asetuksen voimaantuloa

- **Työkalut ja toimintamallit** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)

Opettajille ja ohjaajille: testatut ja arvioidut työkalut ja toimintamallit kansalliseen käyttöön sekä koulutusta toimintakulttuurin muuttamiseen

- **OPOAPU** (Poluttamo)

OPOAPU on opintojen ohjaajille suunnattu työväline ja työskentelymalli oppilaitokselle kertyvän moodle-datan hyödyntämiseksi opintojen edistämässä. OPOAVULLA tuodaan mahdollisimman aikaisin näkyviin opintojen viivästymistä ennakoiva opintoaktiivisuuden lasku. Tavoitteena on löytää sopivat tukitoimet opiskelijalle

- **Henkilöstön ohjausosaamisen kehittäminen** (Omalle polulle korkeakouluun)

Opovalmennus, ryhmänohjaajien koulutus, aineryhmät

- **Uraohjauksen valmennusohjelma opettajille** (Nopsa)

Kehitetään nuorten uraohjausta ja jatko-opintoihin siirtymistä visuaalisilla, aktiivisilla, luovilla ja ratkaisukeskeisillä menetelmillä. Tuetaan opettajien kehittymistä opinto- ja uraohjaajina sekä digitaalisten työkalujen tehokkaana käyttäjänä. Hankkeessa kehitetään ja toteutetaan opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma, jossa osaamisensa osoittaneet saavat digitaalisen osaamismerkkin.

- **Ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajien ja opiskelijahallinnon ohjeistaminen** (Yksilöllisyyttä opintopoluille)

Ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajien ja opiskelijahallinnon henkilöstön ohjausosaaminen ja opintopolkuvaihtoehtojen ymmärrys parantuu.

- **Ohjauspolku Kymenlaakson ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakoulussa** (Carry on)

Kuvataan ohjauspolku Kymenlaakson ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakoulussa. Kuvaus sisältää toimintatavan sujuvasta siirtymisestä alueen oppilaitoksesta toiseen ja edelleen työelämään.

- **Opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön valmiuksien tukeminen moninaisuuden kohtaamisessa** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)

Hanke edistää kouluissa oppilaskeskeisen, perheet osallistavan, erilaisuutta arvostavan ja ennaltaehkäisevän monitoimijuuskulttuurin juurtumista sekä tukee opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön valmiuksia kohdata moninaisia ja erilaisia tarpeita omaavia perheitä, lapsia ja nuoria

- **Monitoimijuus ja moniammatillisuus –opintojakso** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)

Hanke lisää työmenetelmällistä osaamista opettajankoulutuksen ja sosiaalityön koulutuksen yhteistyön ja uudistuvien sisältöjen kautta ja vahvistaa alan opiskelijoiden moniammatillista osaamista yhteisellä Monitoimijuus ja moniammatillisuus –opintojaksolla

- **Opettajan/kouluttajan uusi rooli ohjaajana/valmentajana** (Carry on)

Opettajan/kouluttajan uusi rooli ohjaajana/valmentajana kuvataan oppilaitosten toimintajärjestelmiin. Pienryhmäohjaus otetaan käyttöön verkosto-oppilaitoksissa.

- **Ohjauksellisen opettajuuden työote** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)

Ohjauksellisen opettajuuden työote ja tiivis yhteistyö nuoren kanssa toimivien ohjaustahojen kanssa, kuten opinto-ohjaajien ja ohjaamotyöntekijöiden kanssa.

- **Opettajasta ohjaajaksi YritysAmis-mallissa** (Amisyrytyksessä oppiminen)

KAO:n YritysAmiksessa on toteutettu osaamisperusteisia opetussuunnitelmia yrittämällä oppimisen pedagogiikalla. Oppilaitosympäristöt on muokattu työpaikkaympäristöiksi. Opiskelijoita ei jaotella ryhmiin, vaan kaikki tietyn osaamisalan opiskelijat kuuluvat samaan Amisyrytykseen. Opettajatiimit ohjaavat oppimista, jota hankitaan tekemällä töitä työelämän tapaan oikeille asiakkaille. Opettajan rooli muuttuu työnjohtajaksi ja ohjaajaksi.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen sanoittamiseksi ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tueksi on työn alla käytäntöjä henkilökohtaistamisprosessin tukemiseen, osaamisen sanoittamiseen ja esille tuomiseen ja opiskelijoiden oman osaamisen pohtimiseen. Tähän on nostettu selkeämpiä esimerkkejä, mutta useassa muussakin hankkeessa työstetään osaamisen sanoittamiseen liittyvien menetelmiä.

Henkilökohtaistamisprosessin toimimallia kehitetään esimerkiksi NISU-hankkeessa, jossa malli toteutetaan sähköisenä oppaana ja lomakkeena osana Wilma-järjestelmää. Wilmasta löytyy ohjeistus henkilökohtaistamiseen ja lomakkeen avulla on mahdollista siirtää esimerkiksi peruskoulusta huoltajan suostumuksella olennaiset tiedot jo valmiiksi. Tämä helpottaa ryhmänohjaajan osalta HOPS-prosessia. Sisu-hankkeen sisäisen siirtymän hallinnollisessa toimintamallissa opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot siirtyvät suoraan uuteen opiskelupaikkaan, joka helpottaa osaamisen tunnistamista.

Osaamisen sanoittamiseksi Opit työssä -hankkeessa taas on auki kirjoitettu tutkinnonosia osaamiskartoiksi, joiden avulla opiskelija ja työvalmentaja työpajalla voivat kirjoittaa auki työpajalla kertynyttä osaamista. Tämän avulla ammatillisiin opintoihin siirryttäessä opinto-ohjaajan tai ammatillisten aineiden opettajan on helppo tunnistaa kertynyt osaamiseksi osaksi tutkinnonosaa.

Lisäksi työn alla on käytäntöjä opiskelijan osaamisidentiteetin muodostumiseen, opiskelijan itseohjaavuuteen sekä oman osaamisen auki kirjoittamiseen esimerkiksi sähköisen portfolion muodossa.

- **Henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli/sähköinen opas** (NISU)

Tuloksena syntyy henkilökohtaistamisen malli, joka löytyy konkreettisenä sähköisenä oppaana. Opas on selkeä eikä mallin tueksi luotu uutta järjestelmää, vaan koko malli toimii Wilma-järjestelmässä. Kun opiskelija on ottanut opiskelupaikan vastaan (malli synkronoi opintopolun kanssa), lähetetään Wilmaan tunnukset ja opiskelija täyttää henkilökohtaistamisprosessin lomakkeen Wilmassa huoltajan kanssa. Kun huoltajalta on lupa, peruskoulusta voidaan siirtää suoraan lomakkeelle tiedot. Kun huoltajat ovat mukana kirjoittamassa, lukujärjestyksen tekijät ja opot näkevät heti, kuka tarvitsee esimerkiksi erityistä tukea (tarvitsetko tukea esim. englannissa). Kun opiskelijat aloittaa opinnot, oppilaitoksella on mallin avulla jo tarvittavat tiedot.

- **Sisäisen siirtymän hallinnollinen toimintamalli** (Sisu)

Uuden sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot (opintojen suoritukset/oppimisen/osaamisen arviointitiedot/HOPS-, HOJKS-tiedot) siirtyvät seuraavaan opiskelupaikkaan. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen jouhevoituu, kun aiemmassa opiskelupaikassa suoritetuista opinnoista opiskelijan ei tarvitse esittää erillisiä dokumentteja.

- **[Osaamiskartat pajaoppimiseen](#)** (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeessa laadittiin osaamisen tunnistamista varten ammatillisten opettajien ja työpajojen/säätiöiden yhteistyönä osaamiskarttoja. Osaamiskarttojen tarkoituksena on sanoittaa opiskelijalle ja työvalmentajille työpajalla, työpaikalla, säätiöllä tai työssäoppimisessa kertyvää osaamista suhteessa ammatillisten tutkintojen tutkinnon perusteisiin.

- **Toimintamalli osaamisidentiteetin kehittymisen tukemiseen** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)

Oppilaitoksille: toimintamallit, joilla a) osaamisidentiteetin kehittymistä tuetaan opintojen alkuvaiheesta lähtien, jatkokoulutusvalintaan ja työelämään siirtymiseen saakka sekä b) koulutusasteiden välistä yhteistyötä ja siirtymiä voidaan kehittää ja syventää

- **Opiskelijan aktiivisuutta tukevat työkalut ja valmennus itseohjaavuuteen** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)

Opiskelijan omaa aktiivisuutta tukevia työkaluja ja valmennusta itseohjautuvaan opinto- ja urapolkujen luomiseen ja osaamisidentiteetin rakentamiseen

- **[ePortfolio](#)** (See me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)

Hankkeessa on luotu ePortfolio-toimintamalli ja tehty 28 ePortfoliota.

Henkilökohtaistamista tukevat järjestelmät, prosessit ja rakenteet

Henkilökohtaistamista tukevia järjestelmiä ja prosesseja varten on luotu esimerkiksi aiemmin esitelty NISU-hankkeen henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli. Tämän kehitteillä on mallintaa ohjauspolkuja siirtymien tueksi, kuten esimerkiksi Carry on -hankkeessa. Erilaiset ohjausta ja prosesseja kehittävät tai näkyväksi tekevät käytännöt auttavat hahmottamaan henkilökohtaistamista ja juurruttamaan sitä osaksi arkea. Yksi hyvä esimerkki henkilökohtaistamista tukevasta rakenteiden muutoksesta on YritysAmis-malli, jossa valittujen

tutkintoalojen opintoja on muutettu kerralla työelämälähtöisiksi ja yrittäjyyteen perustuviksi osaamisperusteisuutta tukeviksi ympäristöiksi. Tämä käytäntö pohjaa ajatukseen, että osaamisperusteisuutta ja henkilökohtaistamista ei ole mahdollisuutta toteuttaa ilman opettajuuden ja oppimisympäristöjen rakenteellista muutosta. Siellä opettajuus perustuu tiimiohjaajuuteen, ja opetus tapahtuu projektiluonteisesti yritysmäisissä oppimisympäristöissä. Keskiössä on osaaminen.

- **Ohjauspolku Kymenlaakson ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakoulussa** (Carry on)

Kuvaus sisältää toimintatavan sujuvasta siirtymisestä alueen oppilaitoksesta toiseen ja edelleen työelämään.

- **Ohjauksellinen ja pedagoginen malli** (SISU)

Malli, joka huomioi opiskelijan tuen tarpeet kokonaisvaltaisesti ja mahdollistaa sujuvan siirtymän

- **Henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli/sähköinen opas** (NISU)

Tuloksena syntyy henkilökohtaistamisen malli, joka löytyy konkreettisena sähköisenä oppaana. Opas on selkeä eikä mallin tueksi luotu uutta järjestelmää, vaan koko malli toimii Wilma-järjestelmässä.

Kun opiskelija on ottanut opiskelupaikan vastaan (malli synkronoi opintopolun kanssa), lähetetään Wilmaan tunnukset ja opiskelija täyttää henkilökohtaistamisprosessin lomakkeen Wilmassa huoltajan kanssa. Kun huoltajalta on lupa, peruskoulusta voidaan siirtää suoraan lomakkeelle tiedot. Kun huoltajat ovat mukana kirjoittamassa, lukujärjestyksen tekijät ja opot näkevät heti, kuka tarvitsee esimerkiksi erityistä tukea (tarvitsetko tukea esim. englannissa). Kun opiskelijat aloittaa opinnot, oppilaitoksella on mallin avulla jo tarvittavat tiedot.

- **YritysAmis-malli** (Amisyrytyksessä oppiminen)

Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa Amisyrytykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille.

Ohjaaminen

Henkilökohtaistamiseen liittyen on tietenkin työn alla myös ohjaamista tukevia käytäntöjä. Osittain näissä on samoja kuin henkilökunnan osaamista käsitelleessä kappaleessa. Luonnollisesti ohjaajuutta tukee aiemmassa kappaleessa esitellyt opettajuuden ja ohjaajuuden uudet mallit, jotka tähänkin on kerätty ensimmäiseksi. Näiden lisäksi erilaisia ohjauksen tapoja on kehitetty ohjauksen ja pedagogisten ratkaisujen tukemiseen nivelvaihesiirtymissä, yksilölliseen ohjaukseen ja opinto-ohjauksen kehittämiseen.

Sisu-hankkeessa SISU-ryhmä tarjosi keskeyttämisvaarassa oleville Valma-koulutuksen opiskelijoille yksilöllistä ohjausta siirtymävaiheeseen. OSATA-hankkeessa taas kehitetään työkaluja ja valmennusta opiskelijan itseohjaavuuteen. Oma reitti -hankkeessa kehitettiin Oma reitti -ohjaaja ja Oma reitti -valmentaja mallit, joissa ohjaaja kulkee joko opiskelijan rinnalla tilanteissa, joissa opinnot eivät etene tai antaa opiskelijalle ohjausapua pulmatilanteissa. Suunnitelma B -hankkeessa kehitetään siirtymätilanteisiin liittyvää opinto-ohjausta.

Henkilökohtaistamisen tueksi on myös esimerkiksi Poluttamo-hankkeessa kehitteillä visuaalinen HOPS -nettityökalu, joka auttaa opiskelijaa ja ohjaamaan hahmottamaan opiskelija opiskelupolun.

- **Opettajan/kouluttajan uusi rooli ohjaajana/valmentajana** (Carry on)

Opettajan/kouluttajan uusi rooli ohjaajana/valmentajana kuvataan oppilaitosten toimintajärjestelmiin. Pienryhmäohjaus otetaan käyttöön verkosto-oppilaitoksissa.

- **YritysAmis-malli** (Amisyrytyksessä oppiminen)

Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa Amisyrytykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille. Yritysamis perustuu viiteen perusajatukseen

- **Opettajasta ohjaajaksi YritysAmis-mallissa** (Amisyrytyksessä oppiminen)

KAO:n YritysAmiksessa on toteutettu osaamisperusteisia opetussuunnitelmia yrittämällä oppimisen pedagogiikalla. Oppilaitosympäristöt on muokattu työpaikkaympäristöiksi. Opiskelijoita ei jaotella ryhmiin, vaan kaikki tietyn osaamisalan opiskelijat kuuluvat samaan Amisyrytykseen. Opettajatiimit ohjaavat oppimista, jota hankitaan tekemällä töitä työelämän tapaan oikeille asiakkaille. Opettajan rooli muuttuu työnjohtajaksi ja ohjaajaksi.

- **Ohjauksellinen ja pedagoginen malli** (SISU)
Malli, joka huomioi opiskelijan tuen tarpeet kokonaisvaltaisesti ja mahdollistaa sujuvan siirtymän
- **SISU-ohjausmalli ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa** (Sisu)
Toimintamallissa on pilotoitu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia. SISU-ryhmä tarjosi ohjausta Valma-koulutuksen (Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutus) opiskelijoille lukuvuonna 2015-2016. Toimintamallin kohteena ovat olleet vahvaa yksilöllistä tukea tarvitsevat Valma-koulutuksen opiskelijat, jotka olivat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- **Opinto-ohjauksen kehittäminen** (Suunnitelma B)
- **Opiskelijan aktiivisuutta tukevat työkalut ja valmennus itseohjaavuuteen** (Osaamispolkua tulevaisuuteen, OSATA)

Opiskelijan omaa aktiivisuutta tukevia työkaluja ja valmennusta itseohjautuvaan opinto- ja urapolkujen luomiseen ja osaamisidentiteetin rakentamiseen

- **Oma Reitti-OHJAAJA** (Oma reitti)

Oma Reitti-ohjaaja toimii opiskelijan rinnalla kulkijana tilanteissa, kun opiskelijan opinnot eivät etene suunnitelman mukaan. Ohjaaja tavoittelee opiskelijan ja seuraa opiskelijan osallistumista sovituihin toimenpiteisiin ja opintojen suorittamiseen. Ohjaaja antaa tukea opiskelijalle opintojen suorittamisessa sekä antaa lisätukea työssäoppimisjaksojen toteutumiseen.

- **Oma Reitti-SUUNNITTELIJA** (Oma reitti)

Oma Reitti-suunnittelija toimii yhteistyössä opetus- ja opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa oppilaitoksessa. Suunnittelija antaa opiskelijalle yksilöllisempää ja tiiviimpää tukea sovitulle ajanjaksolle. Suunnittelija tavoittaa opiskelijan tilanteissa, kun huoli opintojen etenemisestä on opettajalla, opiskelijalla itsellään tai opiskelijahuollon edustajalla. Oma Reitti suunnittelija käy ohjauskeskusteluja opiskelijan kanssa sekä antaa lisäohjausta pulmatilanteissa.

- **Visuaalinen HOPS** (Poluttamo)

Monialustainen nettiyökalu, jolla opiskelijat itse sekä yhdessä ohjaajan kanssa hahmottavat helposti opiskelijan etenemisen henkilökohtaisella opintopolullaan.

C. Yksilöllisyyden toteutuminen

Joustavuus ja yksilöllisyys

Yksilöllisyyden toteutumiseksi hankkeissa on kehitteillä käytäntöjä joustavuuden ja yksilöllisyyden toteutumiseksi. Tähän on nostettu myös käytäntöjä, joiden avulla joustavuus on mahdollisuutta kytkeä myös osaksi rakenteita. Lisäksi esiin on nostettu käytäntöjä, jotka toimivat konkreettisina työkaluina joustavuuden ja yksilöllisyyden edistämiseen.

Vaihtoehtoisia ja joustavia opintopolkua kuvataan ja visualisoidaan esimerkiksi Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa. Smidiga övergångar i Svenskfinland -hankkeessa taas on työn alla tutkintorajat ja koulutusasteen ylittävien yksilöllisten opintopolkujen kuvaaminen ruotsinkielisillä alueilla.

Sisu-hankkeessa taas on työstetty malli toimenkuvista ja työnjaosta siirtymätilanteessa, jossa keskiössä on siirtymävalmentajan toimenkuva. Lisäksi hankkeessa on kuvattu siirtymistä estävät tekijät sekä siirtyjän opintopolku. Myös EMOK-hankkeessa on kehitteillä siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja, joilla vahvistetaan nuorten toimijuutta ja osallisuutta. Nojat-hankkeessa on kehitteillä joustava toimintamalli opintoihin sitoutumisen tueksi.

Sisu-hankkeessa on joustavuuteen liittyen kehitetty sisäisen siirtymän hallinnollinen toimintamalli, jossa eroamisen sijasta alaa vaihtava opiskelija muuttuu siirtyväksi opiskelijaksi. Mallissa koulutuksen järjestäjän

hallinnolliset käytännöt mahdollistavat sen, että alaa vaihdettaessa opiskelijan ei tarvitse erota tai keskeyttää opintoja, mikä myös estää erotilastojen vääristymisen.

Joustavuuteen liittyen on kehitetty myös työvaltaisia opinnollistamisen malleja, joita tarkemmin esitellään myöhemmin. Opit työssä -hankkeessa on työstetty työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli ja prosessikuvaus ja Vastuuta 2020 on syntymässä opinnollistamisen malli, joka edesauttaa nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla.

Lisäksi keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille on kehitetty avoimen ammattiopiston ja opiskelun malleja, kuten Oma reitti ja Huoltamo -hankkeen käytännöt osoittavat.

- **Vaihtoehtoiset ja joustavat opintopolut** (Yksilöllisyyttä opintopoluille)

Vaihtoehtoiset ja joustavat opintopolut on suunniteltu, kuvattu sisällöllisesti ja visualisoitu sekä käytössä yksilöllisinä opintopolkuina tutkinnoittain

- **Malli tutkintorajat ja koulutusasteet ylittävälle opintopoluille** (Smidiga övergångar i Svenskfinland)

Kuvataan, rakennetaan ja pilotoidaan yksilöllisiä opintopolkuja.

- **Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.

- **Siirtymätilanteen kuvaus** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.

- **Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä** (Sisu)

Hanke on koontanut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.

- **Siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja ja toimintatapoja** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)

Hanke tukee siirtymävaiheissa olevien lasten ja nuorten perheitä ennaltaehkäisevästi ja vahvistaa lasten ja nuorten tietoa, toimijuutta ja osallisuutta prosesseissa ja kohtaamisissa. Hankkeen aikana sovelletaan ja kehitetään siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja ja toimintatapoja

- **Joustava toimintamalli ja palvelut opintoihin sitoutumisen tueksi** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)

- **Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan** (Sisu)

Uuden sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot (opintojen suoritukset/oppimisen/osaamisen arviointitiedot/HOPS-, HOJKS-tiedot) siirtyvät seuraavaan opiskelupaikkaan. Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen jouhevoituu, kun aiemmassa opiskelupaikassa suoritetuista opinnoista opiskelijan ei tarvitse esittää erillisiä dokumentteja.

- **Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- **Opinnollistaminen -palvelutuote** (Vastuuta 2020)

Opinnollistaminen -palvelutuote tehdään monipuolistamaan nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Syntyy joustavia opintopolkuja, jotka tukevat nuoren kiinnittymistä koulutukseen. Opinnollistaminen laajennetaan koskemaan Länsi-

Uudenmaan alueen kuntien työpajoja sekä muita kolmannen sektorin toimijoita, joilla on valmiuksia lähteä kehittämään toimintaa osaamisen tunnistamisessa.

- **Visuaalinen HOPS** (Poluttamo)

Monialustainen nettityökalu, jolla opiskelijat itse sekä yhdessä ohjaajan kanssa hahmottavat helposti opiskelijan etenemisen henkilökohtaisella opintopolullaan.

- **NOPSA-tiimit** (NOPSA)

Luodaan alueellisesti, kuten tekniikan ja liikenteen aloille, ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamia kehittämiskumppanuuksia (NOPSA-tiimit), joissa yhdessä etsitään ja tuotetaan alueellisia ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi ja opintopolkujen nopeuttamiseksi ruotsin kielen opintojen osalta.

- **Avoim ammattiopisto** (Oma reitti)

Avoim ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.

- **Avoimen oppimisen JEES-tukipiste** (Huoltamo-hanke)

Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.

- **Opinto-ohjauksen kehittäminen** (Suunnitelma B)

Opinto-ohjaus painottaa jatkossa myös vaihtoehtoisia opintopolkuja

Työvaltaisuus

Työvaltaisuutta edistetään esimerkiksi erilaisissa yrittäjyyttä tukevilla oppimisympäristöissä. Innostamo-hankkeessa on työn alla työelämäprojekteja, NY-yrittäjyyttä tukevia käytäntöjä sekä mentorointia yrittäjyyspedagogisen osaamisen kehittämiseksi. Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeen YritysAmis-malli taas perustuu oppimisympäristöjen ja ohjauksen muutokseen, jossa siirrytään yrittäjämäiseen tiimijatteluun ja oppimisympäristöjen muuttamiseen työvaltaisuutta tukevaksi. Näillä käytännöillä on tarkoituksena tukea nuorten työelämävalmiuksia.

Lisäksi työvaltaista opiskelua mahdollistetaan esimerkiksi Opit työssä ja Huoltamo -hankkeissa. Opit työssä -hankkeessa syntyy työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli, jossa sanoitetaan ja tunnistetaan oppimista, jota syntyy työvaltaisissa ympäristöissä kuten työpajoilla ja työpaikoilla. Hankkeessa kirjoitetaan yhdessä ammatillisten opettajien ja työvalmentajien kanssa auki työpaikoilla syntyvää osaamista osaamiskartoiksi, jotka tukevat tutkinnonosia. Näillä on mahdollista sanoittaa opiskelijan osaamista auki osaksi tutkinnonosaa siirryttäessä esimerkiksi ammatillisiin opintoihin työpajalta. Huoltamo-hankkeessa taas on luotu työvaltaisia opiskelulinjoja mm. lähihoitajille.

- **INNOSTAMO-yrittäjyyden oppimisympäristöt** (Innostamo)

Uusia, poikkialaisia INNOSTAMO -yrittäjyyden oppimisympäristöjä: työelämäprojektit, poikkialaiset ja oppilaitosten rajat ylittävät NY leirit, pop up kokeilut, uusia NY-Vuosi yrittäjänä yrityksiä uusilla aloilla

- **INNOSTAMO-mentori** (Innostamo)

INNOSTAMO MENTORI -toimintamalli opettajien yrittäjyyspedagogisen osaamisen kehittämiseksi sekä työelämäyhteistyön edistämiseksi sekä opiskelijan yrittäjämäisen osaamisen kehittämiseksi verkostoyhteistyöllä

- **YritysAmis-malli** (Amisyrytyksessä oppiminen)

Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille. YritysAmiksessa kyse on pedagogiikasta, uudenaikaisesta tavasta järjestää tutkinnon perusteiden mukaista opetusta. Toimintamallilla kehitetään työelämävalmiuksia.

- **Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- [Valmennusohjelma työvalmentajille ja opettajille](#) (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen käyttöön oton tueksi ja toimintamallien juurruttamiseksi osaksi organisaatioiden toimintaprosesseja ja -tapoja toteutettiin Opit työssä -hankkeessa työvalmentajille, opettajille ja johdolle valmennusohjelma.

- [Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#) (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.

- **Työelämälähtöiset opiskelulinjat** (Huoltamo)

Kaksi työelämälähtöistä opiskelulinjaa: 1. Lähihoitajille suunnattu kokeilu Seurakuntaopiston 1. vuoden lähihoitajaopiskelijoiden kanssa (jatkuu myös keväällä 2017) sekä 2. Hackathon kilpailu 7.-20.11.2016, jossa on mukana 8 opiskelijatiimiä ja 8 haastetehtävän antajaa (pääsääntöisesti yrityksiä) ja noin 20 tunnin aikana opiskelijoiden on ratkaistava yritysten antaman haastetehtävä, joka voi liittyä esim. kotisivujen rakentamiseen/ sisällön tuottamiseen.

Oppimisympäristöjen kehittäminen

Hankkeissa syntyy myös uusia oppimisympäristöjä, jotka tukevat osaamisperusteisuutta ja yksilöllisiä polkuja. Uudenlaisia oppimisympäristöjä syntyy varsinkin aiemmin esitellyissä yrittäjyyskasvatukseen perustuvissa käytännöissä (kuten Innostamo ja Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeissa). YritysAmis-mallissa oppimisympäristöjä on muutettu konkreettisesti perinteisistä luokkatiloista ja lukujärjestyksistä projektimaisiin työvaltaisuutta ja yrittäjyyttä tukeviin työsaleihin ja luoviin ratkaisuihin.

Näiden lisäksi esimerkiksi Opit työssä -hankkeen työvaltainen opiskelu työpajoilla on hyvä esimerkki vaihtoehdoista oppimisympäristöstä. Keskeyttämisvaarassa tai alaa vaihtava opiskelija opiskeli mallissa työpajalla, josta kertyvä osaaminen tunnistettiin osaamiskarttojen avulla opiskelijan siirtyessä tutkintoalan varsinaiseksi opiskelijaksi.

Tämän lisäksi hankkeissa on työn alla erilaisia verkkokursseja ja sähköisiä ympäristöjä. Sujuvat työnhakumarkkinat -hankkeessa työtetään esimerkiksi verkkokursseja työnhaun tueksi. Poluttamo- ja #ICTknowhow on kehitetty verkko-oppimateriaalia verkossa toimimisen ja sähköisten työkalujen hyödyntämisen tueksi ja ohjeistukseksi.

- **INNOSTAMO-yrittäjyyden oppimisympäristöt** (Innostamo)

Uusia, poikkialaisia INNOSTAMO -yrittäjyyden oppimisympäristöjä: työelämäprojektit, poikkialaiset ja oppilaitosten rajat ylittävät NY leirit, pop up kokeilut, uusia NY-Vuosi yrittäjänä yrityksiä uusilla aloilla

- **INNOSTAMO-mentori** (Innostamo)

INNOSTAMO MENTORI -toimintamalli opettajien yrittäjyyspedagogisen osaamisen kehittämiseksi sekä työelämäyhteistyön edistämiseksi sekä opiskelijan yrittäjämäisen osaamisen kehittämiseksi verkostoyhteistyöllä

- [Osaamisperusteisuutta tukevat oppimisympäristöt ja oppimisprojektit](#) (Amisyrytyksessä oppiminen)

YritysAmiksessa kyse on pedagogiikasta, uudenlaisesta tavasta järjestää tutkinnon perusteiden mukaista opetusta. Toiminta mallilla kehitetään työelämävalmiuksia. YritysAmiksessa on päästy ja päästetty irti kaavamaisista luokkahuoneista, lukujärjestyksistä ja opettajajohtoisesta luokan edestä opettamisesta.

Tilalle ovat tulleet luovuuteen innostavat tilat, projektioppiminen yritysmaailmaa mukailleen sekä opiskelijan ja ohjaajan rinnakkain kulkeminen kohti osaamista.

- **Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- **Valmennusohjelma työvalmentajille ja opettajille** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen käyttöön oton tueksi ja toimintamallien juurruttamiseksi osaksi organisaatioiden toimintaprosesseja ja -tapoja toteutettiin Opit työssä -hankkeessa työvalmentajille, opettajille ja johdolle valmennusohjelma.

- **Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä** (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.

- **Työnhaku ja oma osaaminen -verkkokurssi** (Sujuvat työnhakumarkkinat)

Työnhaku ja oma osaaminen -verkkokurssi opiskelijoiden käyttöön.

- **Vertaisvalmennus toisen asteen oppilaitoksissa** (Poluttamo)

Vertaisvalmennus toimintamallina (mukaanlukien vertaisryhmätoiminta sekä sitä tukevat rakenteet). Vertaismentoroinnin koulutus toisen asteen oppilaitoksille.

- **#ICTmittari** (#ICTknowhow)

ICT-osaamisen lähtötason selvittämiseen tehty testi

- **#ICTpolku** (#ICTknowhow)

Osaamisen kehittämiseen soveltuva verkko-oppimateriaali.

Asteittaiset siirtymät

Asteittaista siirtymistä tukevista käytännöistä hyvä esimerkki on Taitava-hankkeessa syntyvät verkostomaiset ja avoimet opintojen järjestämistavat. Sen avulla opiskelijan on paikasta ja ajasta riippumatta suorittaa opintoja ja hyödyntää koulutuspalveluita. Samalla se mahdollistaa opiskelijan hallitun ja joustavan siirtymisen myös koulutuksen järjestäjältä tai tutkintoalalta toiselle. Aava-hankkeessa taas on työn alla avoimen koulustarjottimen malli, joka mahdollistaa myös opintojen suorittamisen ja toteuttamisen paikasta ja ajasta riippumatta.

Sisu-hankkeessa taas on mallinnettu siirtyjän opintopolun kuvausta, jossa erityisesti ohjaus on tuotu näkyväksi. Siirtymisiä kuvaamaan on myös nostettu toisessa käytännössä esille siirtymiä estäviä tai hidastavia tekijöitä. Näiden avulla on mahdollista hahmottaa siirtymisen polku, mahdollistaa joustavat siirtymät sekä kohdentaa ohjausta sinne ja silloin, milloin sitä tarvitaan.

Omalta osaltaan asteittaista siirtymistä ja koulutuksen toteutusta tukevat myös aiemmin esitellyt työvaltaiset opiskelun mallit.

- **Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)

Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet pystyvä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyvä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi.

- **Uudenlainen tapa järjestää ammatillisia opintoja** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)

Uudenlainen tapa järjestää ammatillisia opintoja vastaamaan opintonsa keskeyttäneiden, ilman koulutuspaikkaa olevien tai osaamistaan syventävien nuorten tarpeisiin. Opintoja järjestetään uudella

tavalla niin, että nuoret voivat tutustua ammattialoihin, aloittaa joustavasti ja hallitusti ammatilliset opinnot sekä siirtyä tutkinnosta, tutkinnonosasta tai koulutuksenjärjestäjältä toiselle myös valtakunnallisesti.

- **Avoimen koulutustarjottimen ja -tarjonnan ohjausmalli** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avointen verkko-opintojen koulutustarjotinmalli, koulutukset kokoavan verkkosivun julkaiseminen ja koulutuksia tarjoavien koulutuksen järjestäjien yhteistyösopimusmalli.

- **Siirtyjän opintopolun kuvaus** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.

- **Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä** (Sisu)

Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.

- **Opinnollistaminen -palvelutuote** (Vastuuta 2020)

Opinnollistaminen –palvelutuote tehdään monipuolistamaan nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Syntyy joustavia opintopolkua, jotka tukevat nuoren kiinnittymistä koulutukseen. Opinnollistaminen laajennetaan koskemaan Länsi-Uudenmaan alueen kuntien työpajoja sekä muita kolmannen sektorin toimijoita, joilla on valmiuksia lähteä kehittämään toimintaa osaamisen tunnistamisessa.

- **Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnustaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

Ohjaus ja tuki

Yksilöllisyyttä vahvistavaa ohjausta ja tukea varten on luotu eri tyyppisiä käytäntöjä. EMOK-hankkeessa on työn alla siirtymävaiheita sujuvoittavat mallit, joilla vahvistetaan myös opettajien ohjausosaamista. Smidiga övergångar i Svenskfinland -hankkeessa kehitetään ohjauksen mallia erilaisiin siirtymätilanteisiin. Lisäksi hankkeissa koulutetaan opettajia ja ohjaajia, esimerkiksi Opit työssä -hankkeessa työvalmentajia on koulutettu työvaltaiseen malliin. Lisäksi Nopsa-hankkeessa on työn alla NOPSA-tiimit, joissa alueellinen tekniikan ja liikenteen alojen ammattipistojen ja ammattikorkeakoulujen tiimi pohtii ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi.

Konkreettisina työkaluina voisi nostaa esille Sisu-hankkeen oppikorttijaoston, joka on ohjauspalvelu, jonne hakeutuessaan nuoria saa tietoa liittyen koulutustarjontaan ja alavalintaan sekä saa esimerkiksi konkreettista tukea koulutushakuun. Suunnitelma B -hankkeessa työstetään konkreettisia varasuunnitelmia opiskelijoille siirtymiin. Vauhtia Väylälle -hankkeessa taas on kehitteillä AHOT-työn edistämiseksi lomakkeisto ja opas. Lisäksi eri hankkeissa on työn alla sähköisiä työkaluja nuorten uraohjauksen, opintopolkujen ja osaamisen tunnistamisen tueksi.

- **Siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja ja toimintatapoja** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)

Hanke tukee siirtymävaiheissa olevien lasten ja nuorten perheitä ennaltaehkäisevästi ja vahvistaa lasten ja nuorten tietoa, toimijuutta ja osallisuutta prosesseissa ja kohtaamisissa. Hankkeen aikana sovelletaan ja kehitetään siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja ja toimintatapoja

- **Ohjauksen kehittäminen** (Smidiga övergångar i Svenskfinland)

Kehitetään ohjauksen malli ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen, siirtymävaiheisiin ja opintojen alkuvaiheeseen

- **Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli** (Opit työssä)

Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämässä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- **Opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma** (NOPSA)

Tuetaan opettajien kehittymistä opinto- ja uraohjaajina sekä digitaalisten työkalujen tehokkaana käyttäjänä. Hankkeessa kehitetään ja toteutetaan opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma, jossa osaamisensa osoittaneet saavat digitaalisen osaamismerkkin.

- **NOPSA-tiimit** (NOPSA)

Luodaan alueellisesti tekniikan ja liikenteen aloille, ammattipistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamia kehittämiskumppanuuksia (NOPSA-tiimit), joissa yhdessä etsitään ja tuotetaan alueellisia ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi ja opintopolkujen nopeuttamiseksi ruotsin kielen opintojen osalta.

- **Oppikorjaamolta matalan kynnyksen ohjausta nuorille ja aikuisille** (Sisu)

Oppikorjaamolle tullaan kysymään maakunnan koulutustarjonnasta, pohtimaan alavalintaa tai tekemään hakuja koulutuksiin. Oppikorjaamalla tehdään sujuvaa yhteistyötä aikuiskoulutuksen ja nuorten koulutuksen välillä. Asiakkaan kanssa voidaan heti aloitusvaiheessa pohtia hänelle sopiva koulutusmuoto.

- **Lomakkeisto ja ohjeistus AHOT-työn edistämiseksi** (Vauhtia väylälle)

AHOT-työn edistämiseksi kehitetty lomakkeistoa, laadittu opas AHOTista toisen asteen opiskelijoita ja opettajia varten sekä laaditaan itsearviointiin liittyvää materiaalia

- **Konkreettiset varasuunnitelmat opiskelijoille** (Suunnitelma B)

- **Visuaaliset menetelmät uraohjaukseen** (NOPSA)

Kehitetään nuorten uraohjausta ja jatko-opintoihin siirtymistä visuaalisilla, aktiivisilla, luovilla ja ratkaisukeskeisillä menetelmillä.

- **Visuaalinen HOPS** (Poluttamo)

Monialustainen nettityökalu, jolla opiskelijat itse sekä yhdessä ohjaajan kanssa hahmottavat helposti opiskelijan etenemisen henkilökohtaisella opintopolullaan.

- **MUePO** (Poluttamo)

MUePO on prototyyppi ja toimintamalli osaamisen osoittamiselle ja multimodaalisen portfolion rakentamiselle.

D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät

Tekniset työkalut

Teknisiä työkaluja koulutuksen aikaisiin siirtymiin on useita työn alla koordinoitavissa hankkeissa. Sisuhankkeen Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamallin avulla hallinnolliset järjestelmät taipuvat alaa vaihtavan opiskelijan tietojen siirtämiseen sen sijaan, että opiskelijan pitäisi välissä erota koulutuksen järjestäjän kirjoilta. NISU-hankkeen henkilökohtaistamisprosessin sähköinen lomake toimii apuna myös varhaisessa puuttumisessa, kun opiskelijaa koskevat tiedot saadaan jo opintojen alussa dokumentoitua. Opettajille on kehitteillä verkkokursseja ja valmennusohjelmia, NOPSA-hankkeessa opettajia valmennetaan digitaalisten uraohjauksen työvälineiden käyttöön. Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla -hankkeessa tarjotaan verkkokurssia opettajille ja ohjaajille maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoihin kohdentuvista ohjausvalmiuksista.

Hieman erilaista sähköistä työkalua kehitetään eBoss-hankkeessa, jossa työkalu toimii enemmän opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä ja varhaisen puuttumisen välineenä. eBoss -hyvinvointivalmennus toteutuu

digivalmennuksena ja sen tavoitteena on opettaa opiskelijoille käyttäytymismalleja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

- **Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli** (Sisu)

Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.

- **Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma** (Pipo 2)

Työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.

- **Henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli/sähköinen opas** (NISU)

Tuloksena syntyy henkilökohtaistamisen malli, joka löytyy konkreettisenä sähköisenä oppaana. Opas on selkeä eikä mallin tueksi luotu uutta järjestelmää, vaan koko malli toimii Wilma-järjestelmässä. Kun opiskelija on ottanut opiskelupaikan vastaan (malli synkronoi opintopolun kanssa), lähetetään Wilmaan tunnukset ja opiskelija täyttää henkilökohtaistamisprosessin lomakkeen Wilmassa huoltajan kanssa. Kun huoltajalta on lupa, peruskoulusta voidaan siirtää suoraan lomakkeelle tiedot. Kun huoltajat ovat mukana kirjoittamassa, lukujärjestyksen tekijät ja opot näkevät heti, kuka tarvitsee esimerkiksi erityistä tukea (tarvitsetko tukea esim. englannissa). Kun opiskelijat aloittaa opinnot, oppilaitoksella on mallin avulla jo tarvittavat tiedot.

- **CV-pohja Wilma-järjestelmään** (NISU)

CV-pohja kehitettiin, sillä koettiin, etteivät nuoret osaa kertoa mitä osaavat hakiessaan töitä. CV:stä on tehty versio Wilmaan, josta löytyy lomake, joka imaisee perustiedot (nimet, osoitteet, jne) opiskelijasta opiskelijahallintajärjestelmästä. Tämän jälkeen opiskelijat täyttävät CV-pohjan ja hakiessaan työpaikkaa, heillä on joku jonka esittää. CV:tä täydennetään opintojen kertymisen myötä uudella osaamisella ja esimerkiksi työssäoppimisilla ja työkokemuksella. Kun opiskelija kolmantena vuonna valmistuu, on käytössä ainakin yksi CV. Tämän pystyy Wilmasta liitteenä liittämään wordiin.

- **Opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma** (NOPSA)

Tuetaan opettajien kehittymistä opinto- ja uraohjaajina sekä digitaalisten työkalujen tehokkaana käyttäjänä. Hankkeessa kehitetään ja toteutetaan opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma, jossa osaamisensa osoittaneet saavat digitaalisen osaamismerkkin.

- **Koulutusmateriaaleista koottu verkkokurssi** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)

Koulutus ja koulutusmateriaali, joka parantaa maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoita opettavien ja ohjaavien kulttuurisia ja ohjausvalmiuksia. Tuloksena on myös koulutusmateriaaleista koottu verkkokurssi.

- **eBoss -hyvinvointivalmennuksen malli** (eBoss)

eBoss -hyvinvointivalmennus toteutuu digi- ja kontaktivalmennuksena. Digivalmennus toteutetaan 100 % verkkopohjaisena valmennuksena, jossa hyödynnetään erilaisia virtuaaliympäristöjä ja mobiiliapplikaatioita. Myös kontaktivalmennuksessa hyödynnetään mobiiliapplikaatioita, joissa testataan elämäntapoja edistäviä ja minäpystyvyyttä vahvistavia älypuhelimien soveltuvia, ilmaisia ja edullisia applikaatioita. eBoss-valmennusten perustana on yksilöllisten tarpeiden kartoittaminen ja henkilökohtaisten tavoitteiden määrittäminen. Valmennuksen pilottivaiheessa osallistujilla on käytössään hyvinvointirannekkeet, joiden avulla he seuraavat omaa aktiivisuutta ja unen määrää.

Prosessit ja vastuut

Koulutuksen sisäisiin siirtymisiin liittyviä prosesseja on työn alla erityisesti keskeyttämisen ehkäisyn näkökulmasta.

Varhaiseen puuttumiseen liittyen Nojat-hankkeessa on työn alla ylihallinnollinen nuorten hyvinvointia lisäävä toimintamalli. Samaan prosessiin liittyen Carry on -hankkeessa syntyy Kymenlaakson alueelle yhteiset

opintojen keskeyttämiseen liittyvät käsitteet. Sisu-hankkeessa on laadittu siirtymisprosessiin liittyvä henkilöstön työnjako erityisesti siirtymävalmentajan työnkuvan näkökulmasta. Muutkin Sisu-hankkeen siirtymäprosessiin tukevat käytännöt tukevat tätä alateemaa: hankkeessa on kirjattu prosessin tueksi siirtymiä estäviä ja hidastavia tekijöitä, luotu hallinnollinen malli opiskelijaksi siirtymisen sujuvoittamiseksi ja osaamisen siirtämisen tueksi sekä kuvattu siirtyjän opintopolut. Varhaiseen puuttumiseen liittyen myös Nojat-hankkeessa on työn alla joustava toimintamalli ja palvelut opintoihin sitoutumisen tueksi.

- **Ylihallinnollinen, nuorten hyvinvointia lisäävää ja syrjäytymistä ehkäisevä toimintamalli** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)
- **Yhteiset opintojen keskeyttämiseen liittyvät käsitteet** (Carry on)
Määritellään yhteiset opintojen keskeyttämiseen liittyvät käsitteet ja käytännöt Kymenlaakson oppilaitoksissa. On tunnistettu keskeyttämistä indikoivia tekijöitä ja kehitetty keskeyttämistä ennakoivia mittareita.
- **Henkilöstön työnjako siirtymätilanteissa** (Sisu)
- **Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä** (Sisu)
Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.
- **Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli** (Sisu)
Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.
- **Sisäisen siirtymän hallinnollinen toimintamalli** (Sisu)
Uuden sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot (opintojen suoritukset/oppimisen/osaamisen arviointitiedot/HOPS-, HOJKS-tiedot) siirtyvät seuraavaan opiskelupaikkaan. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen jouhevoituu, kun aiemmassa opiskelupaikassa suoritetuista opinnoista opiskelijan ei tarvitse esittää erillisiä dokumentteja.
- **Siirtyjän opintopolun kuvaus** (Sisu)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- **Ohjauksellinen ja pedagoginen malli** (Sisu)
Malli, joka huomioi opiskelijan tuen tarpeet kokonaisvaltaisesti ja mahdollistaa sujuvan siirtymän. Mallinnetaan koulutuksellisia siirtymiä ja järjestetään aiempaa vahvempia ohjauksellisia ja erityispedagogisia tukitoimia siirtymien tueksi.
- **Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli** (Sisu)
Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.
- **Joustava toimintamalli ja palvelut opintoihin sitoutumisen tueksi** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)
- **Varmistetun siirtymän malli** (Vastuuta 2020)
Varmistetun siirtymän mallissa selvitetään ja luodaan malli, jossa huomioidaan eri syinä ilmeneviä tarpeita vaihtaa koulutusala.

Varhainen puuttuminen

Varhaista puuttumista tuetaan käytännöillä, jotka tukevat henkilöstön valmiuksia, mahdollistavat erilaisia siirtymiä ja polkuja, antavat työvälineitä keskeyttämistilanteeseen sekä rakentavat ja edistävät opiskelijan hyvinvointia ja vaihtoehtoisia opintopolkuja oppilaitoksessa.

Keskeyttämiseen liittyen Carry on -hankkeessa pyritään kirjaamaan ylös Kymenlaakson alueelta keskeyttämiseen liittyvät käsitteet ja käytänteet. Sisu-hankkeessa Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamallissa sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijan tiedot siirtyvät suoraan uuteen opiskelupaikkaan, joka ehkäisee turhaa oppilaitoksesta eroamista. Jo aiemmin kuvattu Sisu-hankkeen siirtyjän opinpolun kuvaus tuo näkyväksi ohjauksen, jolla tuetaan keskeyttämisvaarassa olevaa opiskelijaa. Vastuuta 2020 -hankkeessa syntyy varmistetun siirtymän malli, jossa tuetaan siirtymistä vaihdettaessa koulutusalaan. Nojat-hankkeessa on työn alla joustava toimintamalli opintoihin sitoutumisen tueksi.

Varhaiseen puuttumiseen liittyen on kehitteillä myös ohjauksen malleja. Sisu-hankkeen tuloksena syntyy SISU-ohjausmalli Valma-koulutukseen ja Oma reitti -hankkeessa Oma reitti -suunnittelijalta saa yksilöllistä ohjausta ja tiiviimpää tukea opiskelun pulmatilanteissa tai huolen herätessä opiskelijasta. Huoltamo-hankkeen avoimen oppimisen JEES-tukipisteessä keskeyttämisvaarassa olevat opiskelijat voivat suorittaa opintoja vaihtoehtoisella tavalla ja saavat yksilöityä ohjaustukea. Oma reitti -hankkeen avoin ammattiopisto on vaihtoehtoinen verkkoympäristö opintojen suorittamiseen. Opit työssä -hankkeen työvaltainen malli on hyvä esimerkki siitä, miten vaihtoehtoiset ja työvaltaiset koulutusmallit voivat toimia varhaisena puuttumisena (esim. ohjattaessa keskeyttämisvaarassa olevan opiskelijan pajaopintoihin).

Hyvinvoinnin edistämiseksi esimerkiksi EMOK-hankkeessa koulutetaan opettajia ja ohjaajia moninaisuuden kohtaamiseen. Huoltamo-hankkeessa syntyy hyvinvointiryhmän malli, jossa alueen hyvinvointia tukevat tahot toimivat yhteistyössä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointia edistävinä työkaluina on K2K-hankkeessa kehitteillä kaverilta kaverille -toimintamalli, jossa vapaaehtoiset toimivat nuorten rinnalla ja ystävinä. eBoss-hyvinvointivalmennuksen tarkoitus taas on tukea kokonaisvaltaisesti nuorten hyvinvointia digitaalisella valmennuksella. NAKS-hankkeessa on luotu käsikirja, jossa nuoret voivat pohtia tulevaisuutta ja unelmiaan. Käsikirja auttaa sanoittamaan omaa osaamistaan ja asettamaan tavoitteita.

- **Yhteiset opintojen keskeyttämiseen liittyvät käsitteet** (Carry on)

Määritellään yhteiset opintojen keskeyttämiseen liittyvät käsitteet ja käytänteet Kymenlaakson oppilaitoksissa. On tunnistettu keskeyttämistä indikoivia tekijöitä ja kehitetty keskeyttämistä ennakoivia mittareita.

- **Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli** (Sisu)

Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.

- **Siirtyjän opinpolun kuvaus** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.

- **Varmistetun siirtymän malli** (Vastuuta 2020)

Varmistetun siirtymän mallissa selvitetään ja luodaan malli, jossa huomioidaan eri syinä ilmeneviä tarpeita vaihtaa koulutusalaan.

- **Joustava toimintamalli ja palvelut opintoihin sitoutumisen tueksi** (Nojat)

- **Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä** (Sisu)

Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.

- **Ylihallinnollinen, nuorten hyvinvointia lisäävä ja syrjäytymistä ehkäisevä toimintamalli** (Nojat)

- **SISU-ohjausmalli ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa** (Sisu)

Toimintamallissa on pilotoitu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia. SISU-ryhmä tarjosi ohjausta Valma-koulutuksen (Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutus) opiskelijoille lukuvuonna 2015-

2016. Toimintamallin kohteena ovat olleet vahvaa yksilöllistä tukea tarvitsevat Valma-koulutuksen opiskelijat, jotka olivat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.

- [Oma Reitti-SUUNNITTELIJA](#) (Oma reitti)

Oma Reitti-suunnittelija toimii yhteistyössä opetus- ja opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa oppilaitoksessa. Suunnittelija antaa opiskelijalle yksilöllisempää ja tiiviimpää tukea sovitulle ajanjaksolle. Suunnittelija tavoittaa opiskelijan tilanteissa kun huoli opintojen etenemisestä on opettajalla, opiskelijalla itsellään tai opiskelijahuollon edustajalla. Oma Reitti suunnittelija käy ohjauskeskusteluja opiskelijan kanssa sekä antaa lisäohjausta pulmatilanteissa.

- [Avoin ammattiopisto](#) (Oma reitti)

Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.

- **Avoimen oppimisen JEES-tukipiste** (Huoltamo-hanke)

Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.

- [Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#) (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.

- **Opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön valmiuksien tukeminen moninaisuuden kohtaamisessa** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)

Hanke edistää kouluissa oppilaskeskeisen, perheet osallistavan, erilaisuutta arvostavan ja ennaltaehkäisevän monitoimijuuskulttuurin juurtumista sekä tukee opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön valmiuksia kohdata moninaisia ja erilaisia tarpeita omaavia perheitä, lapsia ja nuoria

- **Hiekkiksen hyvinvointiryhmä** (Huoltamo)

Hiekkiksen hyvinvointiryhmä (ent. opiskeluhoitoryhmä) kokoonpano ja pj valittu vuodelle 2017 sekä selkeät tavoitteet, kuinka yhteisöllinen opiskeluhoito etenee Pieksämäellä.

- **K2K - Kaveri kaverille -toiminta** (K2K)

Opiskelijalle K2K -toiminta on kiireetöntä yhdessäoloa ja vuorovaikutusta vapaaehtoisen vanhemman kaverin kanssa oppituntien ulkopuolella opiskelijan hankaliksi kokemissa asioissa. Opiskelija ja vapaaehtoinen tapaavat säännöllisesti. Alaikäisten kanssa tapaamiset järjestetään koulun tiloissa (huoltajan suostumuksella myös muualla julkisessa tilassa), täysi-ikäisten kanssa voidaan tavata muuallakin. Tapaamiset ovat luottamuksellisia.

- **eBoss -hyvinvointivalmennuksen malli** (eBoss)

eBoss -hyvinvointivalmennus toteutuu digi- ja kontaktivalmennuksena. Digivalmennus toteutetaan 100 % verkkopohjaisena valmennuksena, jossa hyödynnetään erilaisia virtuaaliympäristöjä ja mobiiliapplikaatioita. Myös kontaktivalmennuksessa hyödynnetään mobiiliapplikaatioita, joissa testataan elämäntapoja edistäviä ja minäpystyvyyttä vahvistavia älypuhelimien soveltuvia, ilmaisia ja edullisia applikaatioita. eBoss-valmennusten perustana on yksilöllisten tarpeiden kartoittaminen ja henkilökohtaisten tavoitteiden määrittäminen. Valmennuksen pilottivaiheessa osallistujilla on käytössään hyvinvointirannekkeet, joiden avulla he seuraavat omaa aktiivisuutta ja unen määrää.

- [Työkaluja ja tehtäviä oman unelmatulevaisuuden rakentamiseen](#) (NAKS)

Kirja kirjoitettiin avuksi oman reitin suunnitteluun. Siitä löytyy työkaluja tulevaisuuden rakentamiseen: Tarkastelemme missä olet tällä hetkellä, mitä tarvitset jotta pääset tavoitteisiisi. Lisäksi se sisältää tarinoita ja videoita muista unelmoijista ja osajista sekä hauskoja tehtäviä jotka auttavat tulevaisuuden rakentamisessa.

Vaihtoehtoiset polut

Vaihtoehtoisista suorittamistavoista ja poluista esimerkkinä toimii yrittäjyyspolut ja työvaltaiset opiskelupolut. Yrittäjyyskoulutuksen toimintamallia kehitetään esimerkiksi Innostamo-hankkeessa. Työelämälähtöisistä

poluista hyvinä esimerkkeinä toimivat Huoltamo-hankkeen työelämälähtöiset opiskelulinjat sekä Opit työssä -hankkeen työvaltainen polku, joka toteutetaan työpajojen kanssa yhteistyössä. Korkeakouluopintoja on taas mahdollista suorittaa ammatillisten opintojen aikana esimerkiksi Vauhtia väylälle -hankkeen kautta. Opin portailla Satakunnassa -hankkeessa autetaan maahanmuuttajaopiskelijoita suorittamaan opintoja ja siirtymään jatko-opintoihin. Lisäksi koordinoitavien hankkeiden osalta vaihtoehtoisia polkuja tarjotaan avoimissa ammattiopiston malleissa, jotka toimivat vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä. Tällaisia on syntynyt aiemmin jo esitellysti esimerkiksi Huoltamo- ja Oma reitti -hankkeissa. Myös Taitava- ja Aava-hankkeissa syntyvät vaihtoehtoiset avoimet koulutustarjottimet ja oppimisympäristöjen mallit tukevat tätä alateemaa.

- **Yrittäjyyskoulutuspolku -toimintamalli** (Innostamo)

Yrittäjyyskoulutuspolku -toimintamalli (www.yrittajyyspolku.com), kesäyrittäjyys, yksilölliset opintopolut, bisnesverkkokurssit lukion ja ammattiopiston kesken

- **Työelämälähtöiset opiskelulinjat** (Huoltamo)

Kaksi työelämälähtöistä opiskelulinjaa: 1. Lähihoitajille suunnattu kokeilu Seurakuntaopiston 1. vuoden lähihoitajaopiskelijoiden kanssa (jatkuu myös keväällä 2017) sekä 2. Hackathon kilpailu 7.-20.11.2016, jossa on mukana 8 opiskelijatiimiä ja 8 haastetehtävän antajaa (pääsääntöisesti yrityksiä) ja noin 20 tunnin aikana opiskelijoiden on ratkaistava yritysten antaman haastetehtävä, joka voi liittyä esim. kotisivujen rakentamiseen/ sisällön tuottamiseen.

- **Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä** (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.

- **AMK-opintoihin tutustuminen** (Vauhtia väylälle)

Amk:n opinnoista (erityisesti verkko-opinnot) on valikoitu opinnot, sekä kehitetty uusia, jotka sopivat toisella asteella opiskeleville amk-opintoihin tutustumiseksi

- **Malli amk-opintojen suorittamiseen** (Vauhtia väylälle)

Luotu käytännöt, kuinka toisen asteen opiskelijat voivat amk-opintoja toisen asteen opintojen aikana suorittaa

- **Maahanmuuttajien siirtymien korkeakouluopintoihin** (Opin portailla Satakunnassa)

Koulutuskokonaisuuksia, jotka jäävät elämään hankkeen jälkeenkin, jotka tukevat maahanmuuttajien mahdollisuuksia hakeutua toisen asteen opinnoista korkeakouluopintoihin.

- **Suosituksien siirtymävaiheen opintojen ja palvelujen toteuttamiseen** (Jatkoväylä)

Valtakunnalliset suositukset ja käytännössä kokeillut toimintatavat siirtymävaiheen opintojen ja palveluiden toteuttamisesta siten, että ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun siirtyvän opiskelijan kokonaisopiskelu-aika lyhenee puolesta vuodesta vuoteen. Suositukset kattavat mm. osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen väyläopinnoissa, jatko-opintojen ohjauksen ja ammattikorkeakoulujen hakukäytäntöjen uudistamisen. Väyläopintoihin liittyvät prosessit kehittyvät toteuttajaorganisaatioissa hankkeen aikana laadittavien suositusten mukaisiksi.

- **Avoin ammattiopisto** (Oma reitti)

Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.

- **Avoimen oppimisen JEES-tukipiste** (Huoltamo-hanke)

Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.

- **Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet** (Taitava-Tulevaisuuden osaajat)

Verkostomainen koulutuksen järjestämismuoto ja yhteiset rakenteet pystyvä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyvä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi.

- **Avoimen koulutustarjottimen ja -tarjonnan ohjausmalli** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)

Avointen verkko-opintojen koulutustarjotinmalli, koulutukset kokoavan verkkosivun julkaiseminen ja koulutuksia tarjoavien koulutuksen järjestäjien yhteistyösopimusmalli.

E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Jatko-opintoihin siirtyminen

Jatko-opintoihin siirtymiseen liittyen on erityisesti kehitteillä korkeakouluihin ja jatko-opintoihin siirtymisen polkuja, väyliä ja malleja sekä menetelmiä uraohjauksen toteuttamiseen. Ammattikorkeakouluopintoihin tutustumiseksi Vauhtia väylälle -hankkeessa on työn alla verkko-opintoja sekä malli amk-opintojen suorittamisesta. Niin Jatkoväylä- kuin Omalle polulle korkeakouluun -hankkeissa on syntymässä korkeakouluun siirtymisen opintopoluista kuvaukset sekä toimenpiteitä tämän siirtymän toteutukseen. Omalle polulle korkeakouluun -hankkeessa on kehitteillä esimerkiksi tutustumiskursseja (vrt. Vauhtia väylälle -hanke) sekä ryhmänohjauksen ja vertaisohjauksen malleja. NOPSA-hankkeessa luodaan NOPSA-tiimin malli, jossa tekniikan ja liikenteen alan ammattopiston ja ammattikorkeakoulun henkilöstöstä koostuvat tiimi etsii ratkaisuja siirtymän opintopolun toteutukseen.

Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla on työn alla tukirakenne opiskelijoiden (varsinkin maahanmuuttajien ja romanien) korkeakouluvalmiuksien parantamiseen. Tämän rinnalle on kehitteillä amkin sosiaali- ja terveysalalle erillinen valintakäytäntö, joka helpottaa koulutukseen pääsyä aliedustetuille ryhmille. Ruotsinkielisten alueiden korkeakouluksiirtymisten kuvaamiseksi on työn alla yksilöllisiä opintopolkuja Smidiga övergångar i Svenskfinland -hankkeessa. Samanlainen rakennekuvaus korkeakouluun siirtymisen polusta on kehitteillä myös Jatkoväylä-hankkeessa. Jatkoväylä-hankkeessa on työn alla myös suositukset siirtymävaiheen opintojen ja palvelujen toteuttamiseen näiden ns. väyläopintojen osalta.

- **AMK-opintoihin tutustuminen** (Vauhtia väylälle)
Amk:n opinnoista (erityisesti verkko-opinnot) on valikoitu opinnot, sekä kehitetty uusia, jotka sopivat toisella asteella opiskeleville amk-opintoihin tutustumiseksi
- **Malli amk-opintojen suorittamiseen** (Vauhtia väylälle)
Luotu käytännöt, kuinka toisen asteen opiskelijat voivat amk-opintoja toisen asteen opintojen aikana suorittaa
- **Rakennekuvaus opintopolusta korkeakouluun** (Jatkoväylä)
Selkeä rakennekuvaus opintopolusta ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun sekä siirtymävaiheen ohjausprosessin kuvaus
- **Väyläopintojen markkinointi** (Jatkoväylä)
Yhteinen visuaalinen ilme väylän ja väyläopintojen markkinointiin ja niistä tiedottamiseen
- **Alueellisen toiselta asteelta korkea-asteelle nivelvaiheen tukemisen malli** (Omalle polulle korkeakouluun)
Alueellisen systeemisen toiselta asteelta korkea-asteelle nivelvaiheen tukemisen kokonaismallin kuvaaminen ja kehittäminen Keski-Suomessa
- **Jatko-opintoihin hakeutumisessa tukevat toimenpiteet** (Omalle polulle korkeakouluun)
Yhteistyössä toisen ja korkea-asteen kanssa kehitetyt tutustumiskurssit; ryhmänohjauksen ja vertaisohjauksen kehittäminen
- **Suositukset siirtymävaiheen opintojen ja palvelujen toteuttamiseen** (Jatkoväylä)
Valtakunnalliset suositukset ja käytännössä kokeillut toimintatavat siirtymävaiheen opintojen ja palveluiden toteuttamisesta siten, että ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun siirtyvän opiskelijan kokonaisopiskelu-aika lyhenee puolesta vuodesta vuoteen. Suositukset kattavat mm. osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen väyläopinnoissa, jatko-opintojen ohjauksen ja ammattikorkeakoulujen hakukäytäntöjen uudistamisen. Väyläopintoihin liittyvät prosessit kehittyvät toteuttajaorganisaatioissa hankkeen aikana laadittavien suositusten mukaisiksi.

- **Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystalalan valintakäytäntö** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystalalan valintakäytäntö, joka tukee korkeakoulutuksessa aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyä.
- **Korkeakouluvalmiuksia parantava kiilamainen tukirakenne** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
- **Maahanmuuttajien korkeakouluopintoihin siirtymisen tukeminen** (Opin portailla Satakunnassa)
Koulutuskokonaisuuksia, jotka jäävät elämään hankkeen jälkeenkin, jotka tukevat maahanmuuttajien mahdollisuuksia hakeutua toisen asteen opinnoista korkeakouluopintoihin.
- **NOPSA-tiimit** (NOPSA)
- Luodaan alueellisesti, kuten tekniikan ja liikenteen aloille, ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamia kehittämiskumppanuuksia (NOPSA-tiimit), joissa yhdessä etsitään ja tuotetaan alueellisia ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi ja opintopolkujen nopeuttamiseksi.
- **Malli tutkintorajat ja koulutusasteet ylittävälle opintopoluille** (Smidiga övergångar i Svenskfinland) Kuvataan, rakennetaan ja pilotoidaan yksilöllisiä opintopolkuja. Pilotoinnit arvioidaan ja malleja kehitetään edelleen.
- **Malli tutkinnon suorittamisen/koulutusasteelta toiselle siirtymisen jälkeisen sijoittumisen seurantaan ja arviointiin** (Smidiga övergångar i Svenskfinland)

Työelämään siirtyminen

Uraohjauksen ja -suunnittelun tueksi vahvistetaan opettajien urasuunnittelun ohjauksen taitoja Sujuvat työnhakumarkkinat -hankkeessa. Work Smart -hankkeessa taas luodaan uraohjausmalli ja -menetelmiä, joilla tuetaan nuorten työhakutaitoja ja verkostoidaan opiskelijoita ja työnantajia esimerkiksi järjestettävien työpajojen avulla. TEDDY-hankkeessa syntyy kokonaisvaltainen sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli, jossa on kuvattu työllistymisprosessin eri vaiheet, tarvittavat työvälineet, toimenpiteet, menetelmät ja työnjako toimijoiden kesken. NISU-hankkeen työnhakuinfossa TE-toimistot, yritykset, varamiespalvelut ja valmistuneet opiskelijat kertovat alan opiskelijaryhmille työllistymiseen liittyvistä asioista.

Lisäksi hankkeissa on työn alla käytäntöjä, jotka toimivat konkreettisina välineinä työelämään siirtymisen ohjaamisessa. NISU-hankkeen CV-pohja toimii Wilmassa ja sitä on mahdollista täydentää koko opintojen ajan, jolloin opintojen päättyessä opiskelijalla on käsissään valmis CV työnhakuun. Pipo 2 -hankkeen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma on osa HOPSia, jolloin työllistymisen tukeminen on osa jo opiskeluvaiheessa ohjausprosessia. Suunnitelma B -hankkeessa työstetään opiskelijoille konkreettiset varasuunnitelmat.

- **Urasuunnittelun ohjaaminen** (Sujuvat työnhakumarkkinat)
Ammatillisten opettajien ohjausosaaminen on lisääntynyt urasuunnittelun ohjauksessa.
- **Uraohjausmalli** (Work Smart)
Rakentuu uudenlainen uraohjausmalli nuorten työllisyyden parantamiseksi. Kehittämistuloksena saavutetaan menetelmäosaamista liittyen työllistymisessä tukea tarvitsevien tunnistamiseen ja palvelujen kohdentamiseen sekä menetelmien palvelujen toimivuuteen.
- **Uraohjauksen menetelmät** (Work Smart)
Syntyy uusia työelämäyhteistyön menetelmiä ja työkaluja uraohjaukseen ja opetukseen, lisäksi työelämäyhteistyötä ja nivelvaihetta opiskelusta työelämään helpottavia palveluja.
- **Sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli** (TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä)
Sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli, jossa on kuvattu työllistymisprosessin eri vaiheet, toimenpiteet ja menetelmät, käytettävät työvälineet ja materiaalit sekä eri vaiheissa mukana olevat toimijat ja heidän roolinsa ja vastualueensa.
- **Työnhakuinfot** (NISU)
NISU – nivalvaiheiden sujuvoittaminen hankkeessa tehtiin yhteistyö TE-toimistojen kanssa. Yhtenä malli syntyi työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. TE-toimistosta infoon osallistui yksi henkilö ja he ostivat ulkopuolelta teknisen koulutuksen

järjestelmän käyttöön. TE-toimistojen ohjaajat kertoivat infossa, miten haetaan töitä, millaisia järjestelmiä on ja mitä CV:t pitää sisällään. TE-toimisto kertoo 1,5 tuntia infon, miten haetaan töitä ja miten järjestelmät toimii. Kahvitauon jälkeen yrityksen edustajat kertovat alasta (alakohtaiset infot) + samoin muutama vuosi sitten valmistunut opiskelija. Tämän jälkeen henkilöstövuokrausfirmojen edustajat kertovat työnhausta omasta näkökulmastaan. yksi CV. Tämän pystyy Wilmasta liitteenä liittämään wordiin.

- **Työelämälähtöiset opiskelulinjat** (Huoltamo)

Kaksi työelämälähtöistä opiskelulinjaa: 1. Lähihoitajille suunnattu kokeilu Seurakuntaopiston 1. vuoden lähihoitajaopiskelijoiden kanssa (jatkuu myös keväällä 2017) sekä 2. Hackathon kilpailu 7.-20.11.2016, jossa on mukana 8 opiskelijatiimiä ja 8 haastetehtävän antajaa (pääsääntöisesti yrityksiä) ja noin 20 tunnin aikana opiskelijoiden on ratkaistava yritysten antaman haastetehtävä, joka voi liittyä esim. kotisivujen rakentamiseen/ sisällön tuottamiseen.

- **Opiskelijoiden konkreettiset varasuunnitelmat** (Suunnitelma B)

- **Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma** (Pipo 2)

Oulun seudun ammattiopistossa käyttöön otettu työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.

- **CV-pohja Wilma-järjestelmään** (NISU)

CV-pohja kehitettiin, sillä koettiin, etteivät nuoret osaa kertoa mitä osaavat hakiessaan töitä. CV:stä on tehty versio Wilmaan, josta löytyy lomake, joka imaisee perustiedot (nimet, osoitteet, jne) opiskelijasta opiskelijahallintajärjestelmästä. Tämän jälkeen opiskelijat täyttävät CV-pohjan ja hakiessaan työpaikkaa, heillä on joku jonka esittää. CV:tä täydennetään opintojen kertymisen myötä uudella osaamisella ja esimerkiksi työssäoppimisilla ja työkokemuksella. Kun opiskelija kolmantena vuonna valmistuu, on käytössä ainakin

Ohjaus, kontaktointi ja tuki

Ohjausta kehitetään liittyen esimerkiksi jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyen sekä siirtymävaiheiden tukemiseen. Smidiga övergångar i Svenskfinland ohjauksen mallia kehitetään erityisesti ruotsinkielisille alueille. Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalle -hankkeessa taas ohjausvalmiuksien kehittämiseen luodaan verkkomateriaaleja maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoita opettavien käyttöön. Tämän nivelvaiheen tueksi voidaan nostaa myös erilaiset jatko-opintoihin siirtymisen opintopolkukuvaukset, joita voidaan hyödyntää ohjauksen välineinä. Näitä on noussut jo aiemmin esille, esimerkkinä tässä Jatkoväylän ja Omalle polulle korkeakouluun -hankkeiden käytännöt.

Uraohjaukseen luodaan visuaalisia ja digitaalisia välineitä NOPSA-hankkeessa. Myös Sujuvat työnhakumarkkinat -hankkeessa syntyy ammatillisille opettajille valmennusta ja tukea uraohjaustaitojen kehittämiseen. Work Smart -hankkeessa kehitetään uraohjauksen malli, jossa kuvataan työpajat, joiden avulla voidaan tukea nuorten työnhakutaitoja sekä verkostoida heitä yrittäjien kanssa. NISU-hankkeen työnhakuinfot auttavat myös nuorten työnhakutaitojen kehittämisessä ja avaavat sitä, mitä TE-toimistossa asioiminen on ja millaisia työntekijöitä eri yrittäjät hakevat itselleen.

Ohjauksen resursoimista ja suuntaamista oikeaan paikkaan helpottaa Sisu-hankkeessa syntyvä malli henkilöstön työnjaosta siirtymätilanteessa. Tämä auttaa myös mallintamaan siirtymätilanteissa opiskelijoiden ohjaustarvetta. Lisäksi tähän liittyen on syntymässä ohjauksen näkökulmasta mielenkiintoinen malli Smidiga övergångar i Svenskfinland -hankkeessa, jossa syntyy malli opiskelijan sijoittumisen seuraamiseen tutkinnon suorittamisen tai jatko-opintoihin siirtymisen jälkeen.

- **Ohjauksen kehittäminen** (Smidiga övergångar i Svenskfinland)

Kehitetään ohjauksen malli ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen, siirtymävaiheisiin ja opintojen alkuvaiheeseen

- **Koulutus ja koulutusmateriaali** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)

Koulutus ja koulutusmateriaali, joka parantaa maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoita opettavien ja ohjaavien kulttuurisia ja ohjausvalmiuksia. Tuloksena on myös koulutusmateriaaleista koottu verkkokurssi.

- **Maahanmuuttajien siirtymien korkeakouluopintoihin** (Opin portailla Satakunnassa)

Koulutuskokonaisuuksia, jotka jäävät elämään hankkeen jälkeenkin, jotka tukevat maahanmuuttajien mahdollisuuksia hakeutua toisen asteen opinnoista korkeakouluopintoihin.

- **Rakennekuvaus opintopolusta korkeakouluun** (Jatkoväylä)

Selkeä rakennekuvaus opintopolusta ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun sekä siirtymävaiheen ohjausprosessin kuvaus

- **Väyläopintojen markkinointi** (Jatkoväylä)

Yhteinen visuaalinen ilme väylän ja väyläopintojen markkinointiin ja niistä tiedottamiseen

- **Jatko-opintoihin hakeutumisessa tukevat toimenpiteet** (Omalle polulle korkeakouluun)

Yhteistyössä toisen ja korkea-asteen kanssa kehitetyt tutustumiskurssit; ryhmäohjauksen ja vertaisohjauksen kehittäminen.

- **Opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma** (NOPSA)

Tuetaan opettajien kehittymistä opinto- ja uraohjaajina sekä digitaalisten työkalujen tehokkaana käyttäjänä. Hankkeessa kehitetään ja toteutetaan opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma, jossa osaamisensa osoittaneet saavat digitaalisen osaamismerkkin.

- **Visuaaliset menetelmät uraohjaukseen** (NOPSA)

Kehitetään nuorten uraohjausta ja jatko-opintoihin siirtymistä visuaalisilla, aktiivisilla, luovilla ja ratkaisukeskeisillä menetelmillä.

- **Ammatillisten opettajien uraohjaustaitojen lisääminen** (Sujuvat työnhakumarkkinat)

Ammatillisten opettajien ohjausosaaminen on lisääntynyt urasuunnittelun ohjauksessa.

- **Uraohjausmalli** (Work Smart)

Rakentuu uudenlainen uraohjausmalli nuorten työllisyyden parantamiseksi. Kehittämistuloksena saavutetaan menetelmäosaamista liittyen työllistymisessä tukea tarvitsevien tunnistamiseen ja palvelujen kohdentamiseen sekä menetelmien palvelujen toimivuuteen.

- **Uraohjauksen menetelmät** (Work Smart)

Syntyy uusia työelämäyhteistyön menetelmiä ja työkaluja uraohjaukseen ja opetukseen, lisäksi työelämäyhteistyötä ja nivelvaihetta opiskelusta työelämään helpottavia palveluja.

- **Työnhakuinfot** (NISU)

Työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. TE-toimistosta infoon osallistui yksi henkilö ja he ostivat ulkopuolelta teknisen koulutuksen järjestelmän käyttöön. TE-toimistojen ohjaajat kertoivat infossa, miten haetaan töitä, millaisia järjestelmiä on ja mitä CV:t pitää sisällään. TE-toimisto kertoo 1,5 tuntia infon, miten haetaan töitä ja miten järjestelmät toimii. Kahvitauon jälkeen yrityksen edustajat kertovat alasta (alakohtaiset infot) + samoin muutama vuosi sitten valmistunut opiskelija. Tämän jälkeen henkilöstövuokrausfirmojen edustajat kertovat työnhausta omasta näkökulmastaan.

- **Malli tutkinnon suorittamisen/koulutusasteelta toiselle siirtymisen jälkeisen sijoittumisen seurantaan ja arviointiin** (Smidiga övergångar i Svenskfinland)

- **Henkilöstön työnjako siirtymätilanteissa/Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa** (Sisu)

Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.

Tekniset työvälineet

Myös jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi on kehitteillä teknisiä työvälineitä. Esimerkiksi Vauhtia Väylälle -hankkeessa on työn alla verkko-opintoina ammattikorkeakouluopintoja, joiden avulla amk-opintoihin on mahdollista tutustua toisen asteen opintojen aikana. Työnhaun ja uraohjauksen tueksi on myös kehitetty paljon sähköisiä työkaluja niin opiskelijan kuin myös ohjaajan tueksi. Opiskelijoille on kehitteillä mm. verkkokurssi työn hakuun, visuaalisia työkaluja uraohjauksen tueksi sekä esimerkiksi sähköinen tiedotuskanava

valmistuvien opiskelijoiden tueksi. Uraohjaukseen on kehitteillä HOPSiin kirjattava henkilökohtainen työllistymissuunnitelma sekä sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli, jossa on kuvattu työllistymisprosessin eri vaiheet ja menetelmät. HOPSista löytyvää henkilökohtaista työllistymissuunnitelmaa täydentää myös Wilma-järjestelmää varten suunniteltu CV-pohja, jonka avulla opiskelijoiden CV:t päivittyvät opiskelun myötä kertyneellä osaamisella ja esimerkiksi työssäoppimisilla ja kesätöillä. NOPSA-hankkeessa kehitetään opettajille uraohjauksen valmennusmenetelmää.

- **AMK-opintoihin tutustuminen** (Vauhtia väylälle)

Amk:n opinnoista (erityisesti verkko-opinnot) on valikoitu opinnot, sekä kehitetty uusia, jotka sopivat toisella asteella opiskeleville amk-opintoihin tutustumiseksi.

- **Työnhaku ja oma osaaminen -verkkokurssi** (Sujuvat työnhakumarkkinat)

Verkkokurssi opiskelijoiden käyttöön.

- **Visuaaliset menetelmät uraohjaukseen** (NOPSA)

Kehitetään nuorten uraohjausta ja jatko-opintoihin siirtymistä visuaalisilla, aktiivisilla, luovilla ja ratkaisukeskeisillä menetelmillä.

- **Sähköinen tiedotuskanava** (Sujuvat työnhakumarkkinat)

Opiskelijoiden, opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä työnantajien yhteinen, sähköinen tiedotuskanava ja toimintaympäristö valmistuvien opiskelijoiden työnhaun tueksi.

- **Sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli** (TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä)

Sähköinen työllistymisen ohjaus- ja tukimalli, jossa on kuvattu työllistymisprosessin eri vaiheet, toimenpiteet ja menetelmät, käytettävät työvälineet ja materiaalit sekä eri vaiheissa mukana olevat toimijat ja heidän roolinsa ja vastuualueensa.

- **Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma** (Pipo 2)

Työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.

- **CV-pohja Wilma-järjestelmään** (NISU)

CV-pohja kehitettiin, sillä koettiin, etteivät nuoret osaa kertoa mitä osaavat hakiessaan töitä. CV:stä on tehty versio Wilmaan, josta löytyy lomake, joka imaisee perustiedot (nimet, osoitteet, jne) opiskelijasta opiskelijahallintajärjestelmästä. Tämän jälkeen opiskelijat täyttävät CV-pohjan ja hakiessaan työpaikkaa, heillä on joku jonka esittää. CV:tä täydennetään opintojen kertymisen myötä uudella osaamisella ja esimerkiksi työssäoppimisilla ja työkokemuksella. Kun opiskelija kolmantena vuonna valmistuu, on käytössä ainakin yksi CV. Tämän pystyy Wilmasta liitteenä liittämään wordiin.

- **Opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma** (NOPSA)

Tuetaan opettajien kehittymistä opinto- ja uraohjaajina sekä digitaalisten työkalujen tehokkaana käyttäjänä. Hankkeessa kehitetään ja toteutetaan opettajille suunnattu uraohjauksen valmennusohjelma, jossa osaamisensa osoittaneet saavat digitaalisen osaamismerkkin.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään tähän siirtymävaiheeseen liittyen mm. työnantajien, yritysten tai korkeakoulujen kanssa. Sujuvat työnhakumarkkinat -hankkeessa luodaan sähköinen tiedotuskanava, joka on toimintaympäristö opiskelijoille, opetus- ja ohjaushenkilöstölle sekä työnantajille valmistuvien opiskelijoiden työnhaun tueksi. NISU-hankkeen työnhakuinfojen osalta on tehty tiedotusyhteistyötä TE-toimistojen ja työnantajien kanssa. Samoin työnantajayhteistyötä on vahvistettu esimerkiksi PURE STEEL -hankkeessa kummiyritysten kanssa sekä yritysuskatusta vahvistavissa hankkeissa kuten Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeessa. NOPSA-hankkeessa taas on kehitteillä tiimiyhteistyö ammattiohjaajien ja ammattikorkeakoulujen tekniikan ja liikenteen alan henkilöstön kesken. Nopsa-tiimin tarkoituksena on pohtia opiskelupolun sujuvoittamista jatko-opintoihin siirtymisen näkökulmasta.

- **Sähköinen tiedotuskanava** (Sujuvat työnhakumarkkinat)

Opiskelijoiden, opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä työnantajien yhteinen, sähköinen tiedotuskanava ja toimintaympäristö valmistuvien opiskelijoiden työnhaun tueksi.

- **Työnhakuinfot** (NISU)

Hankkeessa tehdään yhteistyötä TE-toimistojen kanssa. Yhtenä mallina syntyy työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. Infoissa alasta ja siihen hakeutumisesta on kertomassa myös yritysten edustajat sekä samoin myös henkilöstövuokrausfirmojen edustajat.

- **KOMEa tulevaisuus -kampanja** (VetoVoimaa teknologia-aloille Varsinais-Suomessa)

Kone- ja metallialan markkinointikampanja nuorille. Syntyy mm. videoita ja muuta markkinointiaineistoa. Toteutuu sosiaalisessa mediassa, Facebook ja Instagram. Tavoitteena on saada kone- ja metallialalle uusia opiskelijoita ensi syksynä. KOMEa tulevaisuus -kampanjan suunnittelussa ovat olleet nuoret vahvasti mukana. Lisäksi kampanjan toteuttamisessa ovat mukana yritykset.

- **Teknologia-ala-alojen vetovoimaisuuden lisääminen** (PURE STEEL)

Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat "likaiset ja raskaat". Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.

- **Kummiyritystoiminta** (PURE STEEL)

PURE STEEL -hankkeessa kehitettiin kummiyritystoimintaa kone-metallialan yritysten kanssa. Hankkeen yhteistyöyrityksistä hankittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoille kummiyritykset (mm. abloy, tesla jne.)

- **YritysAmis-malli** (Amisyrytyksessä oppiminen)

Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille.

- **Uraohjausmalli** (Work Smart)

Rakentuu uudenlainen uraohjausmalli nuorten työllisyyden parantamiseksi. Kehittämistuloksena saavutetaan menetelmäosaamista liittyen työllistymisessä tukea tarvitsevien tunnistamiseen ja palvelujen kohdentamiseen sekä menetelmien palvelujen toimivuuteen.

- **NOPSA-tiimit** (NOPSA)

Luodaan alueellisesti tekniikan ja liikenteen aloille ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamia kehittämiskumppanuuksia (NOPSA-tiimit), joissa yhdessä etsitään ja tuotetaan alueellisia ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi ja opintopolkujen nopeuttamiseksi.

- **NOPSA-tiimit (ruotsin kielen opinnot)** (NOPSA)

Luodaan alueellisesti, kuten tekniikan ja liikenteen aloille, ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamia kehittämiskumppanuuksia (NOPSA-tiimit), joissa yhdessä etsitään ja tuotetaan alueellisia ratkaisuja siirtymien sujuvoittamiseksi ja opintopolkujen nopeuttamiseksi ruotsin kielen opintojen osalta.

LIITE: Hankekuvaukset teemoittain

A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
AAVA - Avoin väylä ammattiin	Turun kaupungin sivistystoimiala	Hankkeen tavoitteena on hyödyntää olemassa olevaa koulutustarjontaa innovatiivisella tavalla kehittämällä ja kokeilemalla maakuntarajat ylittävää avointa oppimisympäristö- ja koulutustarjotinmallia, joka mahdollistaa opiskelijan joustavan opiskelun eri oppilaitoksissa riippumatta oman kotikunnan tai paikallisen oppilaitoksen tarjonnasta.
TAITAVA -Tulevaisuuden osaajat	Helsingin kaupungin opetusvirasto	Tarkoituksena on tuottaa verkostomainen koulutuksen järjestämisuoto ja kehittää useammalle koulutuksenjärjestäjälle yhteiset rakenteet pystyvä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyvä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi. Hankkeessa luodaan valtakunnallinen avointen opintojen ja oppimisympäristöjen malli

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
VetoVoimaa teknologia-aloille	Turun kaupunki	Hankkeessa vastataan kahteen sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa ilmenevään keskeiseen ongelmaan, teknologiateollisuuden heikkoon vetovoimaan sekä yleiseen tarpeeseen parantaa koulutuksen siirtymävaiheiden palveluita eri kouluasteiden sekä työelämän yhteistyönä. Lisäksi hankkeessa kehitetään koulutuksesta koulutukseen ja työelämään siirtymistä tukevia menetelmiä sekä lisätään koulutuksen ja työelämän yhteistyötä.
Yhdessä takuuseen	Uudenmaan liitto - Nylands förbund	Hanke selvittää, miten maakunnan ammatillisen koulutuksen järjestäjät toteuttavat nuorten koulutustakuuta. Selvityksen pohjalta luodaan toimijoiden tarpeisiin sopeutuva malli, jonka avulla koulutustakuun toteutumista parannetaan. Malli sisältää suosituksia sekä antaa välineitä nuoria ohjaaville ammattilaisille.
Viisaat valinnat	Helsingin yliopisto	Hankkeen tavoitteena on kannustaa nuoria etsimään ja löytämään entistä rohkeammin omia uravaihtoehtoja - tekemään omia viisaita valintojaan. Hankkeen toimenpiteinä on mm. opinto-ohjauksen kehittäminen ja opinto-ohjaajien ja muiden ohjaustyötä tekevien osaamisen vahvistaminen.
Teknologiateollisuusalan yritysten ja ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden lisääminen Pohjois-Karjalassa, PURE STEEL-hanke	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Päätavoitteena on turvata Pohjois-Karjalan maakunnan teknologia-alan yritysten, erityisesti kone- ja metalliteollisuusyritysten, osaavan työvoiman saanti. Jotta päätavoitteeseen päästään, on aktiivisesti kehitettävä niitä toimintoja, joilla voidaan parantaa alan vetovoimaisuutta sekä koulutuksessa että yrityksissä.
NOJAT-Nuorten ohjaus ja auttaminen tulevaisuuteen	Tyrnävän kunta	NOJAT- hankkeessa kehitetään toimintamalli, jonka avulla nuori saadaan siirtymään mahdollisimman sujuvasti peruskoulusta toisen asteen opintoihin siten että koulutuspolusta tulee ehjä ja nuorelle mieleinen. Nuoren polkua tuetaan peruskoulusta

		lähtien siten, että nuorella on tarvittava tuki jo peruskoulussa mutta myös toisen asteen opintojen alkaessa.
Nuorisotakuusta toimeen	Oulun kaupunki	Hanke vahvistaa perus- ja lukio-opetuksen yritysyritysteistyötä ja yrittäjyyskasvatusta, kehittää toimintamalleja, joilla lisätään sivistys- ja kulttuuripalveluiden, yritysten ja kolmannen sektorin yhteistyötä, vahvistaa nuorten osallisuutta ja tietoisuutta nuorisotakuusta sekä kehittää uusia oppisopimuskoulutuksen malleja.
Tervareitti - Osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen	Tervaväylän koulu	Tervareitti-hankkeen tavoitteena on kehittää osallistava toimintamalli yläkouluikäisten ohjaukseen perusopetuksen siirtymävaiheessa. Hankkeessa toimitaan tiiviissä yhteistyössä nuorten, huoltajien, lähityöntekijöiden, asiantuntijoiden ja muiden tahojen kanssa.
Opintie sujuvaksi - etnisiin ryhmiin kuuluvat oppilaat koulupolun siirtymävaiheessa	Lapin yliopisto	Hankkeessa selvitetään Lapissa asuvien 9.-10-luokkalaisten maahanmuuttaja- ja saamelastaustaisten oppilaiden siirtymää peruskoulusta toisen asteen tutkintoon johtaviin jatko-opintoihin. Tutkimuksen avulla hankitaan tietoa siirtymiin liittyvistä ongelmakohdista ja tulosten pohjalta ongelmiin esitetään ratkaisuja.
Omia polkuja pitkin ammattiin (OPPA) - ammatillisen koulutuksen tutkinnonuudistus työelämään siirtymisen edistäjänä (esiselvityshanke)	Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa tuotetaan esiselvitys siitä, mitä mahdollisuuksia ammatillista koulutusta koskeva tutkinnon uudistus tuottaa koulutusta vailla olevien siirtymien koulutuksen kautta työelämään tukemiselle. Selvityksen perusteella suunnitellaan ammatillista koulutusta niin, että erilaiset henkilökohtaiset työelämään johtavat oppimispolut mahdollistuvat.

B. Henkilökohtaistaminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Osaamispolkuja tulevaisuuteen (OSATA)	Turun yliopisto	Hankkeessa tehdään näkyväksi osaamisalojen ja -alueiden uudenlaisia yhdistelmiä sekä osaamisen, koulutuksen ja työn välisiä yhteyksiä, kehitetään opintojen aikaista uraohjausta, osaamisidentiteetin rakentumista sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä koulutusasteiden yhteistyönä, vahvistetaan nuorten itsetuntemusta sekä valmiuksia tunnistaa omaa osaamistaan ja nähdä se osana erilaisia opinto- ja urapolkuja sekä tuetaan uusien opiskelijalähtöisten ja osaamisidentiteettiä tukevien toimintatapojen ja -kulttuurien vakiintumista oppilaitoksiin.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Vastuuta 2020	Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Hanke auttaa nuoria siirtymään joustavammin omaan merkitykselliseen elämänvaiheeseen, joko sopivaan koulutukseen, työpajalle tai muuhun toimenpiteeseen. Se vahvistaa siirtymävaiheita ja luo koulutuksellista tasa-arvoa tukevia palveluja. Hanke tarvitaan nivelvaiheiden asiakasohjauksen hallinnan kehittämiseen, jolla vastataan Länsi-Uudenmaan alueella nuorisotakuun toteuttamiseen.
Oma Reitti	Keski-Pohjanmaan Koulutuskuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on lisätä työelämälähtöisyyttä, oppimisympäristön monipuolisuutta, työvaltaista opiskelua, opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta. Hankkeessa huomioidaan tutkinnon perusteiden uudistus,

		osaamisperusteisuus, opitun tunnistaminen ja tunnustaminen, Valma uudistus ja opintopisteet
Amisyriyksessä oppiminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	Hankkeen tavoitteena on luoda pedagoginen toimintamalli, joka kehittää työelämävalmiuksia. Amisyriyks-pedagogiikka lisää yhteistyötaitoja, yrittäjämäistä asennetta ja helpottaa työelämään siirtymistä joko toisen palvelukseen tai itsensä työllistämistä yrittäjänä. Malli mahdollistaa erilaisten oppijoiden yksilölliset tavat oppia ja parantaa sekä opiskelijoiden että henkilökunnan viihtyvyyttä
VAAO-Navi	Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä	VAAO-Navilla tarkoitetaan ”yhdestä luukusta” tarjottavaa laaja-alaista ja yhteisöllistä, VAAOille räätälöityä ohjauspalvelua. VAAO-Navin työntekijät ymmärtävät hankkeessa kehitettävän tukimalli kokonaisuuden ja osaavat antaa oikea-aikaisesti tukea aiempaa huomattavasti laajemmalle joukolle asiakkaita.
Erityisoppijan oppimispolku	Jämsän Kr. Kansanopistoyhdistys ry	Hankkeen tarkoituksena on kuvata toimiva oppimispolku, jonka kautta erityisoppija saisi ammatin, työllistyisi tuettuun palkkatyöhön ja oppisi elämään itsenäisesti aktiivisena kansalaisena. Oppimispolku on suunnattu peruskoulun käyneelle erityisoppijalle ja se koostuu elämänoppimisen jaksoista sisäoppilaitoksessa kansanopistossa ja ammatillisen koulutuksen jaksoista tuetussa asumismuodossa.
NAKS - Nuorten aktiivisuuden kulttuurin rakentaminen Pohjoisessa Keski-Suomessa	YOUNG LEADERS ACADEMY OY	NAKS-kehittämishankkeessa on tarkoitus vastata kokonaisvaltaisesti haasteeseen, kuinka auttaa nuoria löytämään oma merkityksellinen tulevaisuus ja kytkeä heidät käytännön toiminnan kautta omaan kuntaan tekemällä se innostavasti ja nuorilta nuorille-periaatteella.
NISU Nivelvaiheiden sujuvoittaminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	Hankkeen tavoitteena on luoda yksi henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli kaikille KAOn asiakkaille. Malli on rahoitusmuodoista riippumaton toimintatapa opiskelijalle, työelämälle ja koulutuksen järjestäjälle.
Lapin TNO-palvelut	Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia	Lapin TNO-palvelut -projektissa kehitetään Lapin yhteiset, helposti saavutettavat ja käytettävät tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (TNO-palvelut), jotka tukevat jatkuvaa oppimista elämän eri tilanteissa.
See Me! - Taidot esille, Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistaminen	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	Hankkeessa tunnistetaan osallistujien osaamista, tehdään eportfolio, etsitään oikea-aikaista opintopolkua tai ohjataan suoraan työelämään kunkin tilanteen mukaan. Hanke pohjautuu dialogisuuteen, narratiivisuuteen, toiminnallisuuteen ja elinikäisen oppimisen avaintaitoihin.
Carry on	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeen yleistavoite on parantaa opintojen läpäisyä ja vähentää keskeyttämiä kaikissa hankeverkosto-oppilaitoksissa (Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Kouvolan seudun ammattiopisto, Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus, Harjun oppimiskeskus ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulu) Kymenlaaksossa.

C. Yksilöllisyyden toteutuminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Poluttamo - oma digipolku oppimiseen	Suomen eOppimiskeskus ry	Hankkeen tavoitteena on tarjota tukea toisen asteen opiskelijalle oman opintopolun selkiyttämiseen, opinnoissa etenemiseen sekä ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen.

		Hanke hyödyntää digitaalisten jalanjalkien sekä oppimisanalytiikan tarjoamia mahdollisuuksia, visuaalista henkilökohtaista opintosuunnitelmaa sekä vertaismentoroinnin ja -valmentamisen menetelmiä.
Yksilöllisyyttä opintopoluille, YPO	Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Hankkeen painopisteet liittyvät yksilöllisten ja joustavien opiskeluvalintojen mahdollistamiseen ja näkyväksi tekemiseen sekä sujuviin siirtymiin ja niissä ohjaamiseen, kun siirrytään koulutuksesta toiseen, koulutuksesta työhön ja työstä koulutukseen tutkinnon syntymiseksi. Hankkeessa on tarkoitus suunnitella sekä kuvata sisällöllisesti ja visuaalisesti vaihtoehtoisia, joustavia ja työelämälähtöisiä opintopolkumahdollisuuksia.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
INNOSTAMO	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on rakentaa maakunnallista eri asteiden oppilaitosten yrittäjämäistä toimintakulttuuria edistävää yrittäjyyskasvatuksen Innostamo-verkoston toimintamallia opiskelijoiden siirtymävaiheita sekä koulutuksellista tasa-arvoa edistämään.
#ICTknowhow	Turun yliopisto	Hankkeen tavoitteena on toisen asteen koulutuspaikkaa vaille jääneiden tai koulutuksen keskeyttäneiden nuorten ICT-taitojen vahvistaminen yksilökohtaisten tarpeiden pohjalta. Tarkoituksena on tuottaa #ICTknowhow-koulutuksen kautta tukitoimia nuorille, joiden puutteelliset ICT-aidot muodostavat esteen opinnoissa tai työelämässä menestymiselle sekä laajemmin digitaalisten palveluiden hyödyntämiselle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle.
HUOLTAMO	Pieksämäen kaupunki	Hankkeen aikana kehitetään toisen asteen koulutuksen työelämälähtöisyyttä luomalla mahdollisuuksia opiskella osa tutkinnosta käytännön työpaikoilla siten että teoriapainotteinen opiskelu vähenee. Koulutusta pilotoidaan siten, että kaksi toisen asteen linjojen opetussuunnitelmaa rakennetaan ja muokataan siten, että opinnoista osa suoritetaan työelämälähtöisesti Hiekanpään alueella tai kaupungin eri yrityksissä samaan tapaan kuin joustavassa perusopetuksessa.
Vapaaehtoisena oppimassa	Nuorten akatemia	Hankkeessa kokeillaan nuorten projektimaista vapaaehtoistoimintaa vailla toisen asteen koulutusta olevien nuorten sosiaalisen vahvistamisen ja vastuunoton, osallisuuden ja opiskelumotivaation vahvistamisen sekä koulutukseen ja työelämään hakeutumisen välineenä.

D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Siirtymät sujuviksi (SISU)	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on kehittää koulutuksen järjestäjien sisäisiä ja keskinäisiä henkilökohtaistamisen toimintatapoja ja -malleja, jotka mahdollistavat erilaisille oppijoille yksilöllisiä opintopolkuja ja joustavia, oikea-aikaisia koulutuksellisia siirtymiä koulutusosalta toiselle tai koulutusmuodosta toiseen. Hankkeessa suunniteltava toimenpidemalli ennaltaehkäisee keskeyttämistä ja tukee työllistymistä.

Tšetanes naal - koulutuspoluilla	Diakonia- ammattikorkeakoulu	Hankkeen yleistavoitteena on romanien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Hankkeen tarkoituksena on, että romanien koulutustaso ja sen myötä työllistymismahdollisuudet paranevat. Hankkeessa osatoteuttajat kehittävät erilaisia ratkaisuja romanien koulutukseen osallistumisen vahvistamiseen erityisesti nivel- ja siirtymävaiheiden malleja ja tukimekanismeja kehittämällä.
-------------------------------------	---------------------------------	--

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK	Lapin Yliopisto	Hankkeen keskeinen tavoite on edistää monitoimijuuskulttuuria koulujen arjessa painottaen lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden vahvistamista sekä tukea yhteisöllistä kouluhyvinvointia. Monitoimijuudessa korostuu ajatus siitä, että kaikkien osapuolten tieto ja osallisuus kouluhyvinvoinnin edistämässä on tärkeää nostamalla lasten ja vanhempien kokemusasiantuntijuuden tasavertaisena ammattilaisten tiedon rinnalle.
OSAVA - Osallisuuden vahvistaminen	Centria ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen kautta otetaan käyttöön nuoria aktivoivia ja osallistavia toimintamuotoja nuorten omissa kasvuympäristöissä ja -yhteisöissä. Yksi konkreettinen malli on nuorisotyön aseman vahvistaminen koulun arjessa. Kouluille jalkautuva kehittäjätyöntekijä (hankkeen palkkaama nuorisotyöntekijä) tukee nuoren kasvua ja kehitystä sekä koko kouluyhteisön hyvinvointia.
OPINTie	Päijät-Hämeen Koulutus konserni - kuntayhtymä	OPINTie-hankkeen ensisijainen tavoite on tukea nuorta saamaan ammatillinen perustutkinto ja edelleen siirtymään työelämään (syrjäytymisen ehkäisy). Tavoitteena on vakinaistaa ammatillinen opinpajatoiminta (OPINpaja) Koulutuskeskus Salpauksessa sekä juurruttaa matalan kynnyksen koulutuksellinen ohjauspalvelu (KohtaAmo) vakiintuneeksi käytännöksi Päijät-Hämeen alueella.
Hyvinvointiklinikka	Hyria koulutus Oy	Jatkohankkeessa kehitetään esiselvityksen pohjalta opintoihin kiinnittymistä edistävää työelämälähtöistä hyvinvointialan oppimisympäristöä, Hyvinvointiklinikkaa, ja lisätään opettajien osaamista osallistavassa pedagogiikassa sekä työelämätarpeiden mukaisissa opetuksen sisällöissä.
Löydä sun juttu. Yhteisöllisestä koulusta valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään	Tampereen ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen tavoitteena on uudistaa yläkoulun ja ammatillisen oppilaitoksen toimintakulttuuria kohti osallistavuutta, yhteisöllisyyttä ja tiimioppimista. Hankkeessa pilotoidaan toimintakäytäntöjä, joiden tavoitteena on se, ettei "kukaan putoa".
STAGE - Osaajat esiin	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	hankkeella pyritään edistämään ammattiin opiskelevien nuorten työllistymistä sekä lisäämään heidän viestintä- ja markkinointiosaamistaan ja brändäystaitojaan. Erityisesti kiinnitetään huomioita sähköisen median työkaluihin.
K2K Kaveri kaverille	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa kokeillaan suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa uudenlaista toimintatapaa, jossa kouluyhteisöstä eläkkeelle siirtyneet toimivat keskeyttämisvaarassa olevien opiskelijoiden vapaaehtoisina tukihenkilöinä, "kavereina", ja uusien opettajien vapaaehtoisina tukihenkilöinä, "mentoreina".
Sosiaalinen kampus - yksilöllisiä polkuja kohti yhteisöllistä oppimista	Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy	Tavoitteena on koulutuksesta työelämään siirtymisen nopeuttaminen kehittämällä uudenlainen palvelumanagerointiverkosto toimijoiden välillä.

		Palvelumanageroinnin näkökulma on oppilaitostasosta ja organisaatorajoista riippumaton. Manageroinnin pääperiaatteena on asiakas- ja tarvelähtöisyyden huomioiminen niin yksittäisen henkilön kuin yritysten näkökulmasta.
Opit työssä	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	Tavoitteena on luoda uudenlainen työvaltainen väylä ammatillisiin opintoihin monialaisen yhteistyön keinoin: Mallintaa ja pilotoida projektin toteuttajien yhteistyömalli ja asiakkaan ohjausprosessi, joka mahdollistaa ammatillisten tutkinnon perusteiden mukaisen osaamisen tunnistamisen, osoittamisen ja tutkinnon suorittamisen työpaikalla tapahtuvan työskentelyn ja oppimisen yhteydessä.
eBoss -hyvinvointivalmennusta nuorille	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen aikana luodaan, pilotoidaan, levitetään ja osin juurrutetaan eBoss -hyvinvointivalmennus Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa yhteistyönä.

E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Jatkoväylä - sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun	Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy	Tavoitteena lyhentää kokonaisopiskelu-aikaa opintopolulla, joka koostuu ammatillisesta toisen asteen tutkinnosta ja ammattikorkeakoulututkinnosta. Jatkoväylä-hankkeessa luodaan valtakunnalliset suositukset ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymää tukevien opintojen ja palveluiden toteuttamiseen.
NOPSA - Nopea ammatillinen työelämään väylä	Hämeen ammattikorkeakoulu Oy	NOPSA:n ideana on muodostaa ja syventää alueellisia ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisiä kumppanuuksia, jotka jäävät elämään hankkeen jälkeen. Toisaalta tavoitteena on muodostaa vahva valtakunnallinen verkosto uusien toimintamallien kehittämiseksi ja hyvien käytänteiden levittämiseksi.
Smidiga övergångar i Sverken i Finland	Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab/Yrkesinstitutet Practicum	Hankkeessa syntyy malli tutkintorajat ja koulutusasteet ylittävälle opintopoluille, jotka pilotoidaan ja arvioidaan, kehitetään ohjauksen malli ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen, siirtymävaiheisiin ja opintojen alkuvaiheeseen sekä luodaan malli tutkinnon suorittamisen/koulutusasteelta toiselle siirtymisen jälkeisen sijoittumisen seurantaan ja arviointiin.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Opin portilla Satakunnassa	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	Hanke edistää maahanmuuttajien koulutukseen hakeutumista ja ennaltaehkäisee nuorten koulutusuralta syrjäytymistä koulutusten siirtymävaiheessa.
Pipo2 - menolippu työelämään	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa pyritään aikaisempaa vahvempaan työelämälähtöisyyteen toteuttamalla yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja, mahdollistamalla opintojen ja työelämän yhteensovittamista sekä huomioimalla työelämän tarpeita valinnaisten tutkinnon osien valinnassa.

Vauhtia väylälle	Centria ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen kautta halutaan nopeuttaa ja sujuvoittaa toisella asteella opiskelevien (ammattillinen koulu tai lukio) opiskelijoiden hakeutumista jatko-opintoihin ammattikorkeakouluun. Väyläopintojen kautta on mahdollista tutustua eri aloihin ja löytää itseä kiinnostava ala.
Work Smart - Älykkäästi töihin	Karelia Ammattikorkeakoulu Osakeyhtiö	Toiminnalla päivitetään Karelia-amk:n ja PKKY:n uraohjaus sekä kehitetään elinkeinoelämän rekrytointikäytänteitä vastaamaan nykyisiä ja tulevaisuuden työelämän tarpeita. Toiminnalla helpotetaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään ja edistetään heidän työelämäverkostojensa syntymistä. Samalla uudistetaan oppilaitosten ja työelämän välistä yhteistyötä.
Omalle korkeakouluun polulle	Jyväskylän yliopisto	Tavoitteena on sujuvoittaa opintopolkua, edistää osuvia työelämäorientoituneita koulutusvalintoja sekä ehkäistä epätarkoituksenmukaisia koulutusvalintoja ja opintojen keskeyttämisistä. Hankkeen tavoitteena on rakentaa ohjauksen alueellinen kokonaisuus, jonka avulla tuetaan ja edistetään opiskelijoiden siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteelle.
Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	Toimenpiteinä hankkeen tavoitteena on romaninuorten ja heidän perheidensä ohjaus ja tuki koulutukseen liittyvissä asioissa, opiskelijamentoritoiminnan luominen ja kehittäminen, kahvilatoiminnan luominen ja kehittäminen, tukirakenteen luominen 2. asteen ja ammattikorkeakoulun nivelvaiheeseen, ammattikorkeakoulujen valintakäytäntöjen kehittäminen esteettömiksi ja syrjimättömiksi sekä ohjaus- ja opetushenkilöstön koulutus erilaisista kulttuuritaustoista tulevien ohjaukseen.
Suunnitelma B	Korpisaaren Säätiö	Hankkeen tavoitteena on nopeuttaa nuorten pääsyä opiskelemaan korkea-asteelle mm. kehittämällä ohjausta ja erilaisten opintopolkujen tuntemusta sekä parantamalla opiskelijoiden opiskelutaitoja. Tarkoituksena on luoda opinto-ohjaukseen uusia työkaluja ja materiaalia.
TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä	Hengityslitto ry	Hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan toimintatapoja, joiden on aiempien työllistämisen edistämiseen liittyvien hankkeiden, työnantajille tehdyn selvityksen ja muiden selvitysten sekä opintonsa päättävillä opiskelijoilla vuosittain tehtävän sijoittumiskyselyn mukaan todettu olevan yhteydessä työllistymiseen ja työssä pysymiseen.
Sujuvat työnhakumarkkinat	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Hanke tukee Nuorisotakuun toteutumista suuntautuessaan edistämään ammattiin valmistuvien opiskelijoiden siirtymistä työelämään mahdollisimman sujuvasti. Hankkeen uutuusarvona on alueen työelämän ja ammatillisten oppilaitosten tiivis yhteistyö valmistuvien opiskelijoiden työnhaun ja työllistymisen edistämiseksi.

LIITE: Hankelistaus

Valtakunnalliset hankkeet	Päätoteuttaja	Päätymisaika
Siirtymät sujuviksi (SISU)	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	12/2017
AAVA - Avoin väylä ammattiin	Turun kaupunki	12/2017
Poluttamo - oma digipolku oppimiseen	Suomen eOppimiskeskus ry	10/2018
Yksilöllisyyttä opintopoluille, YPO	Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	5/2018
Tšetanes naal - koulutuspoluilla	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2018
TAITAVA -Tulevaisuuden osaajat	Helsingin kaupunki	8/2018
Jatkoväylä - sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun	Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy	12/2018
Osaamispolkuja tulevaisuuteen (OSATA)	Turun yliopisto	8/2019
NOPSA - Nopea ammatillinen väylä työelämään	Hämeen ammattikorkeakoulu	7/2019
Smidiga övergångar i Svenskfinland	Yrkesinstitutet Practikum	7/2019

Alueelliset hankkeet	Päätoteuttaja	Päätymisaika
Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK	Lapin Yliopisto	2/2018
INNOSTAMO	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	6/2017
Opin portilla Satakunnassa	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2017
VASTUUTA 2020	Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	3/2017
#ICTknowhow	Turun yliopisto	12/2016
HUOLTAMO	Pieksämäen kaupunki	12/2016
OSAVA - Osallisuuden vahvistaminen	Centria ammattikorkeakoulu Oy	5/2018
VetoVoimaa teknologia-aloille	Turun kaupunki	12/2017
Yhdessä takuuseen	Uudenmaan liitto - Nylands förbund	12/2016
OPINTIE	Päijät-Hämeen Koulutuskonserni -kuntayhtymä	6/2017
Pipo2 - menolippu työelämään	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Hyvinvointiklinikka	Hyria koulutus Oy	6/2017
Oma Reitti	Keski-Pohjanmaan Koulutuskuntayhtymä	5/2016
Vauhtia väylälle	Centria ammattikorkeakoulu Oy	12/2016
Viisaat valinnat	Helsingin yliopisto	3/2018
Löydä sun juttu. Yhteisöllisestä koulusta valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään	Tampereen ammattikorkeakoulu Oy	7/2017
STAGE - Osaajat esiin	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	12/2016
Amisyrityksessä oppiminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	10/2016
VAAO-Navi	Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Vapaaehtoisena oppimassa	Nuorten Akatemia ry	5/2016
K2K Kaveri kaverille	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Work Smart-Älykkäästi töihin	Karelia Ammattikorkeakoulu Osakeyhtiö	12/2017
Omalle polulle korkeakouluun	Jyväskylän yliopisto	12/2017
Erytisoppijan oppimispolku	Jämsän Kr. Kansanopistoyhdistys ry	5/2016
Teknologiaeollisuusalan yritysten ja ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden lisääminen Pohjois-Karjalassa, PURE STEEL-hanke	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	12/2016
NAKS - Nuorten aktiivisuuden kulttuurin rakentaminen Pohjoisessa Keski-Suomessa	YOUNG LEADERS ACADEMY OY	3/2016
Sosiaalinen kampus - yksilöllisiä polkuja kohti yhteisöllistä oppimista	Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy	1/2017
Nuorisotakuusta toimeen	Oulun kaupunki	12/2017

Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2017
Tervareitti - Osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen	Tervaväylän koulu	12/2017
NOJAT-Nuorten ohjaus ja auttaminen tulevaisuuteen	Tyrnävän kunta	7/2018
NISU Nivelvaiheiden sujuvoittaminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	8/2017
Suunnitelma B	Korpisaaren Säätiö	6/2017
Lapin TNO-palvelut	Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia	12/2017
Opit työssä	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	5/2017
Opintie sujuvaksi - etnisiin ryhmiin kuuluvat oppilaat koulupolun siirtymävaiheessa	Lapin yliopisto	2/2017
eBoss - hyvinvointivalmennusta nuorille	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	1/2019
See Me! - Taidot esille, Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistaminen	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	7/2017
Carry on	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	6/2018
TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä	Hengitysliitto ry	12/2018
Omia polkuja pitkin ammattiin (OPPA) - ammatillisen koulutuksen tutkinnonuudistus työelämään siirtymisen edistäjänä (esiselvityshanke)	Rovaniemen Koulutuskuntayhtymä	2/2017
Sujuvat työnhakumarkkinat	Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä	2/2019